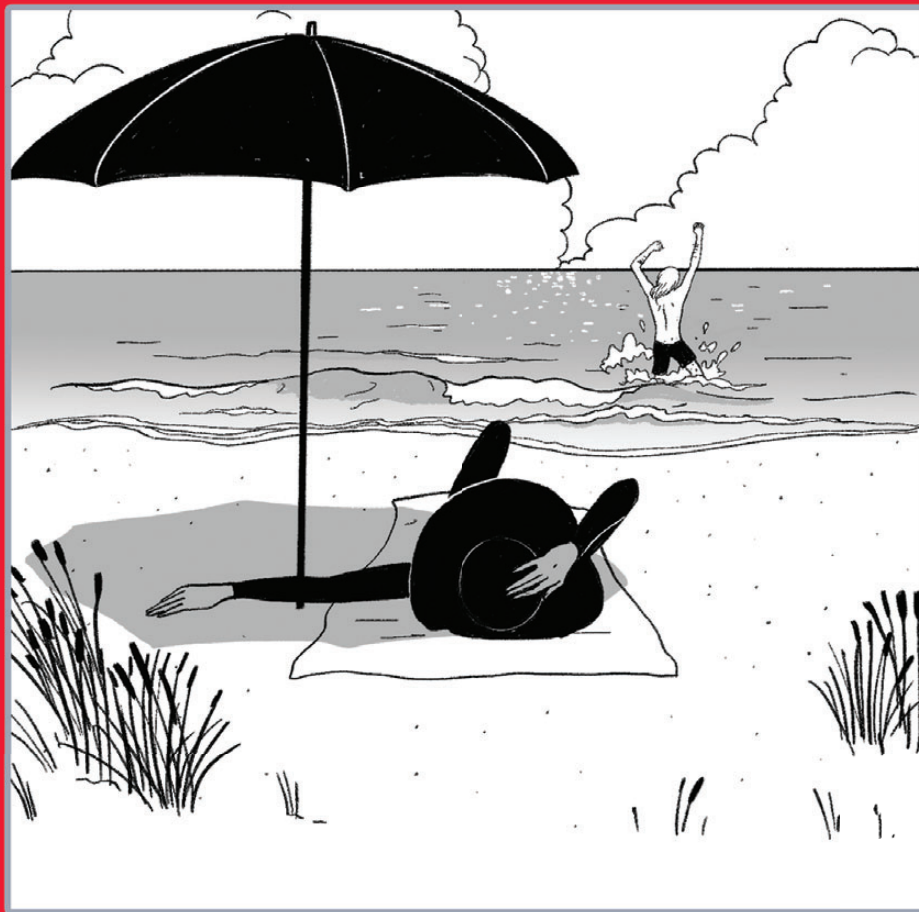

#ARTSTAGRAM

Nr. 3

IUNIE 2023

Interviu cu Romain Dutter

Summer playlist de la autorii Paladin

Pe urmele marilor scriitori. Destinații din cărți

NOUTĂȚI

- 10 noutăți de citit vara aceasta, Oana Purice – 1
- Întâi îți pierzi amintirile, apoi viața, Simona Stoica – 6
- Interviu cu Tatiana Dragomir, Beatrice Feleagă – 9
- Cărți noi la Editura Grafic, Iulia Tudorie – 13
- Interviu cu Miruna Șmit, Ema Cojocaru – 18
- Interviu cu Romain Dutter, Ema Cojocaru – 21

COMUNITATE

- #pareridelacititori – 26
- Grafic îți ilustrează visele (3) – 30

BOOK FUN

- Sandman sau biletul tău către Regatul Viselor și al Coșmarurilor, Simona Stoica – 42
- Summer Playlist*. Piese recomandate de autorii Paladin, Simona Stoica – 45
- Personaje cu care n-ai vrea să-ți petreci vacanța, Oana Purice – 48
- Pe urmele marilor scriitori. Destinații din cărți, Ema Cojocaru – 53
- Lecturi lejere de vacanță, Simona Stoica – 61
- Scene de vacanță din cărțile Grafic – 64

10 NOUTĂȚI DE CITIT VARA ACEASTA

Fie că sunteți pasionați de ficțiune, de nonficțiune sau de minunatele cărți grafice, la Grupul Editorial ART veți găsi în vara aceasta volume numai bune de luat în vacanță sau de citit la umbră, într-o pauză binemeritată.

Ficțiune

***Cântul lui Ahile*, Madeline Miller, traducere de Ioana Filat și Mihai-Dan Pavelescu, Editura Paladin**

Faimoasa repovestire a războiului troian, care i-a adus lui Madeline Miller recunoaștere și succes internațional, Orange Prize for Fiction și titlul de bestseller *The New York Times*, este acum disponibilă într-o nouă ediție, însoțită și de o nuvelă bonus, nou-nouță. Celebrul conflict din *Iliada* este prezentat aici din perspectiva lui Patroclu, un personaj

căruia Homer nu-i acordă prea multă atenție. Miller, pe de altă parte, îl urmărește de la exilul la curtea lui Peleu până la ultima suflare, trecând prin anii petrecuți alături de Ahile și dragostea pentru fiul lui Thetis.

***Și-n fiecare dimineată drumul spre casă e tot mai lung*, Fredrik Backman, traducere din limba suedeză de Andreea Caleman, colecția musai, Editura ART**

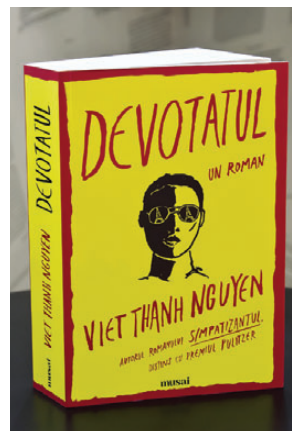
Noah iubește matematica. Ted, pe de altă parte, nu o poate suferi. Și bunicul adoră matematica. Cum își adoră și nepotul, pe Noah. Deși pe Ted, fiul lui, nu l-a înțeles parcă niciodată. Ambii bărbați îl iubesc pe puști și găsesc în el punctul lor de echilibru. Păcat doar că e prea târziu. Minte bunicului devine tot mai neîncăpătoare pentru lumea din jur și mai ales pentru amintirile pe care le re trăiește alături de Noah – prima întâlnire cu soția sa, mirosul zambilelor, biroul lui, dragonul de pluș

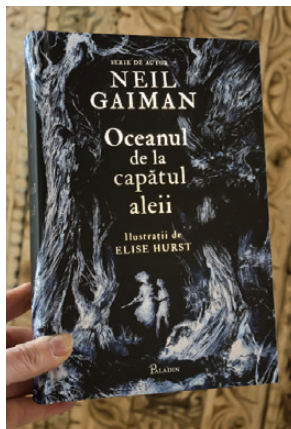

dăruit cândva lui Noah. Cu aceeași tandrețe și pricepere a minții și sufletului omenesc cu care a construit personaje ca Ove, Britt-Marie sau Ulrika, Fredrik Backman înfățișează în această nvelă o relație bunic-nepot de toată frumusețea.

***Devotatul*, Viet Thanh Nguyen, traducere din limba engleză de Tatiana Dragomir, colecția musai, Editura ART**

Fascinantul agent dublu fără nume (ca orice spion adevărat), care ne-a ținut cu sufletul la gură în *Simpatizantul*, romanul care i-a adus autorului Premiul Pulitzer în 2016, are nevoie de o schimbare. Așa că pleacă din Statele Unite și poposește în cealaltă țară-de-sânge, Franța. Mai precis, în Paris. Ducând povara trecutului și având proaspete în minte situațiile-limită prin care a trecut, nu poate avea un job ca oricare altul. Orașul Luminilor are nevoie de și mai multă strălucire, astfel că pune umărul făcând trafic de droguri. Dar, ca să facă față capitalismului sălbatic în care se trezește, îi trebuie o nișă: petrecerile intelectualilor de stânga și undergroundul depravării pariziene par cea mai bună piață de desfacere – cu toate că vin la pachet cu pericole și adicție. Dar ce nu face un devotat pentru cauza sa?

***Oceanul de la capătul aleii*, ediție ilustrată, Neil Gaiman, ilustrații de Elise Hurst, traducere din limba engleză și note de Iulia Dromereschi, Editura Paladin**

Un clasic al literaturii *fantasy*, ***Oceanul de la capătul aleii*** este acum disponibil

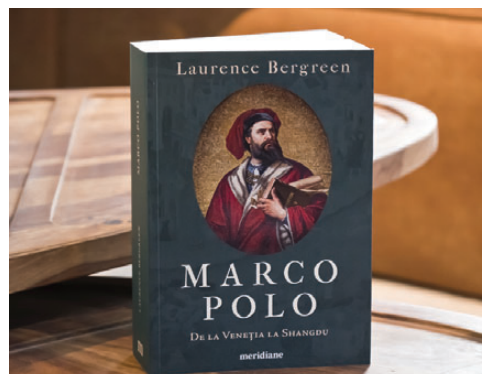
într-o ediție ilustrată. Când protagonistul se întoarce în orașul copilăriei sale pentru a participa la o înmormântare, e convins că nu va petrece mult timp acolo după ce-și va face datoria. Doar că spațiul și timpul se dilată când ajunge în dreptul fermei Hempstock. Lettie Hempstock a fost prietena lui în copilărie, cea care l-a salvat cândva. Acum doar mama ei, doamna Hempstock, mai trăiește acolo, dar și toate amintirile de care încă nu-și dă seama dacă au fost aievea sau închipuite. Oare chiar se înecase cu moneda de argint? Oare Ursula Monkton a fost reală? Dar gaura din inimă? Dar teribilele păsări ale foamei? Dar Lettie însăși? Și mai ales, oceanul de la capătul aleii a existat cu adevărat? Cititorul, alături de protagonist, este invitat să le descopere pe toate acestea la granița dintre lumea reală și universul fantastic.

Nonficțiune

***Marco Polo. De la Venetia la Shangdu*, Laurence Bergreen, traducere din limba**

engleză și note de Laura Ciobanu, colecția Meridiane, Editura ART

Cu îndemănare de romancier, Laurence Bergreen povestește, plecând de la celebrissima ***Carte a lui Marco Polo***, dar consultând și compilând o uriașă bibliografie, viața și aventurile lui Marco Polo, cel care a lărgit granițele „lumii cunoscute” și a adus în Europa fascinația pentru universul plin de mistere al Asiei, care avea să-i îmbie pe europeni multe secole la rând. Vorbind despre Venetia secolului al XIII-lea, despre tulburătoarele conflicte militare și lupte politice și eclesiastice de la acea vreme, dar și despre familia navigatorului, Bergreen pregătește cărămidă cu cărămidă aventura ce urmează să înceapă și care va culmina cu vizita la curtea temutului și seducătorului Kubilai Han, mărețul conducător al mongolilor. „Marco nu a plecat la drum ca să descopere un loc anume și nu s-a considerat niciodată un explorator. *Călător* – acesta este termenul prin care se descrie. [...] Un rătăcitor prin temperament, știa că e mai bine să se integreze decât să iasă în evidență.”

Începutul și sfârșitul dinozaurilor, Steve Brusatte, traducere și note de Teodor Marian Ionașcu și Renata Ungurean, colecția Sapiens, Editura ART

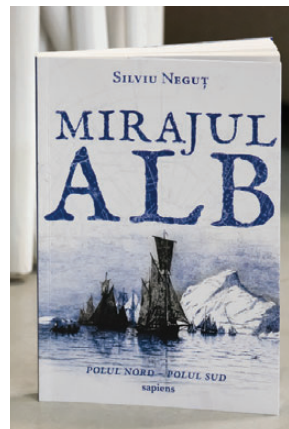
Devenită best-seller *The New York Times* și premiată cu Goodreads Choice Award, cartea lui

Steve Brusatte este o istorie a dinozaurilor și a științei care le studiază viața și evoluția. Uriașele reptile au dispărut cu 66 de milioane de ani în urmă, dar prezența lor pe această planetă continuă să ni se dezvăluie în fiecare zi. Urme ale existenței lor sunt încă păstrate în măruntaiele Pământului, iar cercetătorii nu conțin să obțină noi informații despre istoria lor și a noastră deopotrivă. Cu talent de prozator și cu un umor deștept, Brusatte ne face cunoștință și ne împrietenește cu eroii Jurasicului și Cretacicului.

***Mirajul alb*, Silviu Neguț, colecția Sapiens, Editura ART**

Cei care încă au rămas cu amintirea picioarelor degerate și a mării iubiri adăpostite de furtunile de zăpadă din *Aventura arctică* a lui Peter Freuchen (Editura ART, 2017) se vor bucura să găsească în *Mirajul alb* o introducere în lumea celor doi Poli ai Pământului. Cu un picior în știință și cu altul în plăcutul discurs

eseistic, Silviu Neguț punctează cele mai importante noțiuni, evenimente și achiziții pentru cultura umanității. Aflat la a doua ediție, volumul trece în revistă și cele mai recente momente-cheie ale cunoașterii „pustiului alb al Terrei”, cum numește zonele arctice și antarctice. Probabil cele mai palpante capitole sunt cele dedicate marilor descoperiri și descoperitori, de la Nansen, Amundsen, Scott și Racoviță. Dar la fel de interesante sunt și discuțiile despre locuitorii acestor tărâmurii, despre activitățile științifice desfășurate acolo și despre importanța acestora în menținerea echilibrului climatic al planetei noastre.

***Câinele meu, Tulip*, J.R. Ackerley, traducere de Mihnea Gafița, colecția Ferma animalelor, Editura ART**

J.R. Ackerley nu era un mare iubitor de animale. Asta până când Tulip a intrat în viața lui și i-a făcut-o mai frumoasă timp de șaisprezece ani. De

aceea i-a și dedicat o carte, una dintre cele mai cunoscute din bibliografia lui, despre care *Vanity Fair* spunea, la momentul apariției, că a fost „povestea de dragoste a anului“. Poate de aceea a și rezistat și a fost adaptată pentru marile ecran într-o animație de succes, care i-a avut printre voci pe Christopher Plummer, Lynn Redgrave și Isabella Rossellini. Iubitori de câini și de relațiile extraordinare care se creează între ei și oameni, această carte este pentru voi!

Cărți grafice

***Goodbye Ceaușescu*, Romain Dutter, traducere din limba franceză și note de Mihaela Dobrescu, Editura Grafic**

Traducerea acestui documentar grafic despre România postcomunistă este un adevărat *breaking news*. Și nu doar pentru un *history nerd* ca mine, dar pentru toți cei interesați să

afle „cum ne văd străinii“. Ei bine, cel puțin prin ochii francezului Romain Dutter, pasionat de muzica lăutărească și de fotbalistii noștri din echipa de aur (go, Hagi!), ne văd mai bine decât o facem noi. După o scurtă oprire la ultimele zile ale lui Ceaușescu

și o rapidă trecere în revistă a istoriei noastre, Dutter călătorește prin Constanța, București, Timișoara, Sighișoara și Iași (plus alte orașe) și povestește în cuvinte și culoare cum i se pare România. Și încearcă să le arate și altora că e de găsit mai mult decât „Dracula, comunism, orfeline, ghiveci muzical comercial, sărăcie, romi“. Avem și mici, nu-i așa? Fezandată cu referințe cinematografice și muzicale aduse la zi (de la Taraf de Haïdouks la Ada Milea, trecând prin Ionuț Cercel, Macanache și Edward Maya), ***Goodbye Ceaușescu*** e o oglindă obiectiv de subiectivă a țării, care ne va ajuta să înțelegem mai bine ce se poate schimba sau îmbunătăți.

***Ruine*, Miruna Șmit, Editura Grafic**

Dacă tot am început cu benzile desenate, să continuăm cu un roman grafic românesc, cartea de debut a Mirunei Șmit. ***Ruine*** este povestea căutării Orașului Pierdut, un miraj care-o însoțește pe protagonista roșcată și neînfricăată prin ținuturi pline de pericole. Ca să continue visul tatălui său, tânăra înfruntă bestiile naturii și animalele supranaturale, îl însoțește pe vânătorul de monștri și se încapățânează să pătrundă în camera albă. Va afla oare cum arată acest Oraș Pierdut?

Oana Purice

ÎNTÂI ÎȚI PIERZI AMINTIRILE, APOI VIAȚA

Despre nuvela lui Fredrik Backman,
*Și-n fiecare dimineață drumul spre casă
e tot mai lung*

Deși nimeni și nimic nu-l împiedică pe Fredrik Backman să frângă de mai multe ori inimile cititorilor, autorul mereu încearcă – de fapt, îndrăznesc să afirm că se străduiește din răspuțeri – să-și încheie romanele pe o notă optimistă, astfel încât fiecare dintre noi să mai păstreze o scânteie de speranță în suflet, cu gândul că „lumea nu este și nici nu poate fi chiar atât de rea, de nedreaptă”. În pofida temelor abordate, el nu ne amăgește, însă ne avertizează din timp că poveștile de viață pe care le așterne pe hârtie o să ne îndemne să retrăim câteva întâmplări dureroase, să punem sub semnul întrebării anumite alegeri și să privim mai îndeaproape *ce* și *cine* se află în jurul nostru.

Iar în momentele în care vrea să ne înspăimânte cu adevărat, va aduce în prim-plan o emoție defel străină vreunuia dintre noi: **frica**. Frica de a uita cine suntem. Frica de a ne pierde

amintirile. Frica de a ne preschimba într-o umbră a fostului sine.

Spre deosebire de un roman, unde are la dispoziție sute de pagini pentru a dezvolta așa cum se cuvine povestea și a le aloca personajelor roluri cât se poate de variate, în nuvela *Și-n fiecare dimineată drumul spre casă e tot mai lung*, de altfel un fel de strigăt de ajutor al creierului uman, care se agață cu îndârjire de orice imagine, sunet sau cuvânt pentru a păstra amintirile ce-l definesc pe posesorul său, Fredrik Backman așază aproape toate „elementele de decor“, de la zambile și dragoni la un cort verde și un balon, în jurul a două personaje: Noah și bunicul lui.

Scenele alternează într-un ritm alert, în concordanță cu felul în care funcționează mintea bunicului. Din nefericire, începe să uite lucruri importante și să-și piardă concentrația, să intre în panică și să se uite speriat în ochii nepotului său, pe care-l alintă cu duioșie „Noahnoah“, deoarece îi place numele lui de două ori mai mult decât îi place oricui altcuiva. Băiatul devine ancora lui în realitate, însă nu reușește de fiecare dată să-l scoată imediat pe bunicul lui din capcana ademenitoare, dar înșelătoare a trecutului.

Astfel, bătrânul re trăiește momente frumoase și triste deopotrivă, conștient de greșelile înfăptuite ca părinte și de felul aspru în care și-a tratat propriul fiu, muștrându-l adesea pentru faptul că numerele nu l-au atras nicicând la fel de mult precum cuvintele. Discrepanța dintre generații e dulce-amară, cu atât

mai mult când observi cum un tată încearcă să-și răscumpere păcatele de îndată ce și-a înșușit un rol cu totul diferit.

Legătura dintre Noah și bunicul lui reprezintă sufletul nuvelei. Inocența și sinceritatea copilăriei înfruntă regretele și amărăciunea bătrâneții prin scene emoționante, uneori presărate cu umor, prin tachinări și mărturisiri frapante, rostite în momente de teamă, ori printr-o privire în ansamblu a trecutului, care ascunde cadouri inutile (o să înțelegeți la momentul potrivit) și puțin coriandru (spre nemulțumirea bunicii). Poate chiar și câteva acorduri de chitară, apreciate îndeosebi de Univers.

Ajutat de câteva ilustrații colorate, pe care le-am numit în treacăt „frânturi de amintiri“, autorul reușește să-și atingă din plin scopul: într-un fel, ne trage ușor de mânecă și ne sfătuiește să ne oprim puțin din goana prin viață. Să-i apreciem pe cei dragi. Să ne bucurăm de fiecare clipă pe care mai putem să o petrecem împreună cu ei. Să-i ajutăm pe cei rătăciți să se întoarcă în prezent. Să lăsăm regretele deoparte și să avem curajul să ne cerem iertare. Să încercăm să ținem criticile în frâu și să nu ne impunem pasiunile și aspirațiile asupra generațiilor viitoare. Și, poate cel mai important, să nu renunțăm la speranță, oricât de plăpândă este.

Pentru că amintirile sunt comorile noastre cele mai de preț. Și, odată ce le pierdem, ne pierdem și pe noi înșine. Poate pentru totdeauna.

Simona Stoica

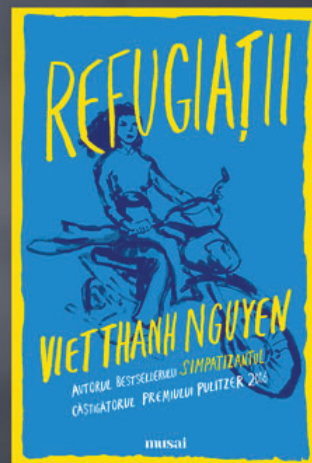
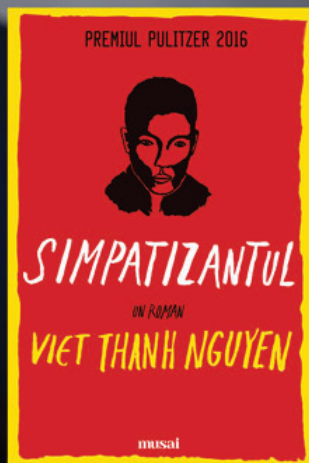
musai

AUTORUL ROMANULUI *SIMPATIZANTUL*, DISTINS CU PREMIUL PULITZER

VIET THANH NGUYEN

LA BUCUREȘTI

JOI, 6 IULIE 2023, ORA 18.00
CAFÉ VERONA
STRADA ARTHUR VERONA 13

cărturești

INTERVIU CU TATIANA DRAGOMIR

Traducătoarea cărților lui Viet Thanh Nguyen în România

Vorbiți-ne puțin despre dumneavoastră, așa încât să vă cunoască și cititorii noștri. Cine este Tatiana Dragomir, omul și traducătorul?

Am avut norocul de a crește printre cărți – literalmente, pentru că tatăl meu era bibliotecar, așa că pentru mine în copilărie depozitele bibliotecii publice din orașul meu, Baia Mare, erau spațiul meu de joacă personal, având la fel de mare – dar, hm, și de puțină – atingere cu realitatea precum cărțile care creșteau în el.

De atunci trăiesc printre cărți și de multe ori *prin* cărți, ceea ce îmi dă sentimentul că, în ciuda vârstei pe care, totuși, o împlinesc în vara aceasta = șazeci – încă mai cresc. Aș zice că sentimentul acesta este micul miracol cunoscut tuturor celor ce trăiesc în vecinătatea cărților: maturitatea, oricât de înaintată, rămâne o prelungire a copilăriei.

Literatură traduc temeinic de vreo zece ani, dar de multă vreme mă rodea curiozitatea să

văd cum se simte un text, altul decât ale mele, din interior.

Ce înseamnă pentru dumneavoastră meseria de traducător? Care sunt etapele pe care le urmați în traducerea unei cărți? Încercați să vă familiarizați cu textul înainte de

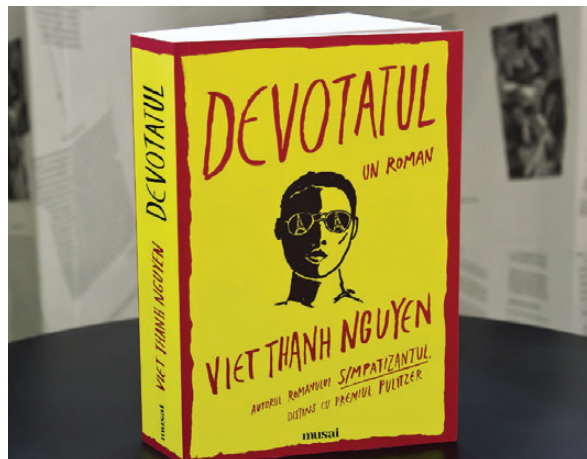
începerea unei traduceri, poate faceți, înainte de toate, o lectură cap-coadă? Sau, din contră, îl abordați direct, în ideea că sclipirile de geniu vin la prima interacțiune cu un text?

Înainte de a fi traducătoare am publicat două romane, așadar aveam format un anumit stil de a lucra un text. Am constatat că traduc urmând în mare aceleași etape ca atunci când îmi scriu textele proprii. Doar că entuziasmul de la început, când plonjez în text, nu este cel al scriitoarei, ci al unei cititoare ingenuă, care se repede la orice carte nouă fără preparative. Singura diferență este că în timpul lecturii, eu fac și traducerea brută a textului. Între timp scotocesc internetul și biblioteca după tot ce se poate găsi despre autor și cărțile lui.

După fervoarea acestei prime lecturi, vine roboteala, migala: revizuirea, cu reformulări și cizelări nesfârșite, ca până în capăt să nu pierd nimic din sensurile din textul original, iar textul tradus să sune firesc în limba română.

Apoi, cu o ultimă lectură, o revizuire mai lejeră, în timpul căreia mai vânez hibe și scăpări, îmi iau rămas-bun de la text.

Din Viet Thanh Nguyen ați tradus pentru Editura ART trei titluri: Simpatizantul (2017), Refugiații (2018) și Devotatul (2023), acesta din urmă continuând povestea din Simpatizantul. Având în vedere că traducătorul ajunge să cunoască o intimitate mult mai aparte cu textul decât ajunge să cunoască, de exemplu, un redactor sau un cititor, cum ați simțit dumneavoastră stilul autorului? Cum v-ați

înțeles cu acest stil, cât a durat până i-ați prins ritmul, ce v-a plăcut în mod special sau, poate, ce v-a displăcut?

Cărțile lui Viet Thanh Nguyen, romanele în primul rând, sunt un veritabil regal; sunt convinsă că aceasta este impresia tuturor celor care le citesc. Iar acest lucru este adevărat și în legătură cu stilul lui.

Ca experiență de traducere, primul dintre ele, *Simpatizantul*, a venit pentru mine într-o pauză din lucrul la uriașul *Harry Potter și Ordinul Phoenix* de J.K. Rowling. Acum, gândind în urmă, pot spune că interludiul reprezentat de *Simpatizantul* mi-a priit și prin contrast a fost benefic pentru ambele traduceri. Am recunoscut cu încântare în scrisul lui Viet Thanh Nguyen învățăturile frumos asimilate de la cei „mari”. Stilul lui este mai degrabă un potpuriu de stiluri cu care jonglează prin mijlocirea unui narator-personaj complicat,

captiv în propria lui memorie. Dar la ce altceva mă puteam aștepta din partea unui narator care se declară din prima propoziție „o fantomă”, „un om cu două minți”? Ca traducătoare, autocaracterizarea aceasta m-a pus în gardă de la început. Era limpede că așa avea să fie și scriitura: complicată, analitică, digresivă, bogată. Tot ce am avut de făcut a fost să deschid bine ochii și să-i urmez fiecare meandru.

Vă aduceți aminte să fi întâlnit capitole sau pasaje care să vă fi ridicat probleme? Au fost informații pentru care a fost nevoie să căutați surse exacte?

A reda o proză atât de densă într-o altă limbă nu este niciodată o întreprindere ușoară. Dar, din nou, a traduce literatură seamănă foarte mult cu a scrie literatură; te aștepti la hopuri și zdruncinături. Greu cât să mă îndoaie nu a fost atât la nivelul textului propriu-zis, ci la nivelul sensibilităților mele personale și la nivel ideatic; cu un narator subiectiv, ca traducător ești obligat să rostești în limba ta, la persoana întâi (asumându-ți-le așadar, într-un fel), lucruri grele, amintiri sfâșietoare, păcate cu care nu ai putea trăi. Dar acestea vin din felul în care receptez eu personal textul, ca cititoare, nu sunt ale traducătoarei.

Aș mai adăuga la acestea doar numeroasele referințele culturale și istorice din cărțile lui Viet Thanh Nguyen cu care cititorul român nu este neapărat familiarizat și care mă obligă la ieșirea din text și explicitarea prin note de subsol, o ieșire din poveste pe care ca traducătoare nu mi-aș

dori să o comit. Pentru acestea, firește, a trebuit să apelez la necesarele surse de informare.

Spoiler alert! V-a rămas în minte vreo scenă anume din Devotatul, ultimul roman al lui Viet Thanh Nguyen? Poate vreuna care să vă fi sensibilizat în mod special?

Categoric „Penultimul act” din Capitolul 20, când toate măștile cad, iar personajele se cunosc și se recunosc în sfârșit drept ceea ce sunt. Să mai adaug și că acest pasaj este scris sub forma unui act dintr-o piesă de teatru, în cel mai frust (și poate cel mai greu de tradus) stil cu putință?

Raportându-vă la literatura lui, este autorul o persoană cu care ați sta de vorbă la o cafea? (Dacă da, ce întrebare/ întrebări i-ați pune sau spre ce temă credeți că s-ar îndrepta un posibil dialog cu acesta?)

O, cum nu? Deși mă tem că, dată fiind cunoștința noastră unilaterală (pentru că eu, cunoscându-i opera, am avut acces la o parte din gândurile lui, dar reciproca nu este valabilă), orice conversație între noi s-ar transforma categoric într-un interviu.

Curiozități aș avea multe:

Care a fost sursa de inspirație pentru personajul-narator din romanele lui, simpatizantul-devotat așa cum îl cunoaștem noi?

Ce anume din subiectul cărților lui crede că este, la nivel tematic, atât de interesant sau important, încât să tenteze atâția cititori?

Prin câte modificări a trecut *Simpatizantul* până la versiunea de azi? Are de gând să mai recupereze ceva din pasajele care au „căzut la montaj“?

Și: Ce sentimente are față de traducerile în alte limbi ale textelor lui? Simte că fac parte din opera lui sau are senzația că nu au nimic în comun cu aceasta?

Simpatizantul, primul său roman, în care descoperim începuturile personajelor din Devotatul, a fost ecranizat într-o miniserie marca HBO, în regia unor nume sonore din cinematografia internațională (Park Chan-wook, Marc Munden și Fernando Meirelles). V-a trecut vreodată prin gând, în timp ce lucrați la traducere, că romanul acesta ar putea fi ecranizat? Aveți curiozitatea să vedeți cum va arăta povestea redată pe micul ecran?

Nu știam că va apărea o miniserie; acum aflu. Dar romanele acestea două se cer ecranizate, clar, pentru că stârnesc imagini puternic cinematografice și emoții coplășitoare, la fel ca filmele. Era doar o chestiune de timp până să se găsească cineva care să le ecranizeze.

Bineînțeles că îmi doresc să văd *Simpatizantul* pe ecran, dar sunt conștientă că va fi un alt *Simpatizant* decât cel din mintea mea și poate chiar decât cel din mintea autorului.

În încheiere, aveți vreun sfat pentru cei care își doresc să practice meseria de traducător?

Poate să aleagă meseria asta doar după ce și-au exersat întâi mâna la scris. Deși s-ar putea ca asta să nu fie neapărat necesar.

Interviu de Beatrice Feleagă

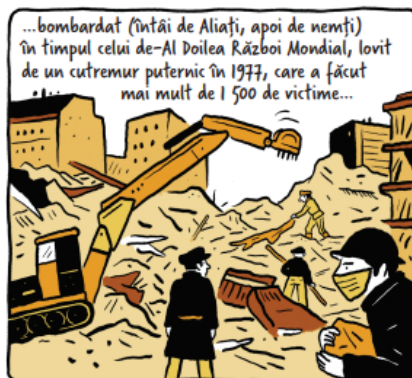
CĂRȚI NOI LA EDITURA GRAFIC

Începem vacanța de vară cu trei cărți nou-nouțe apărute la Editura Grafic, cât se poate de diferite între ele, dar perfecte de luat în bagaj pentru concediu.

Goodbye Ceaușescu. Roadtrip documentar prin România postcomunistă este un roman grafic despre România, văzută prin ochii unui francez. Romain Dutter, autor/scenarist de bandă desenată, a călătorit în mai multe țări foste comuniste, din Europa Centrală și de Est, alegând în cele din urmă România ca subiect pentru cea de-a doua carte a sa. Primul său roman grafic, ***Symphonie carcérale, petites et grandes histoires des concerts en prison*** [Simfonia carcerală, povești mici și mari ale concertelor din închisoare], a apărut în 2018 și a fost scris ca urmare a experienței autorului în postura de coordonator cultural

București, București în română, deci. Legenda spune că numele ar veni de la Bucur, un cioban care s-ar fi stabilit primul unde se află acum orașul.

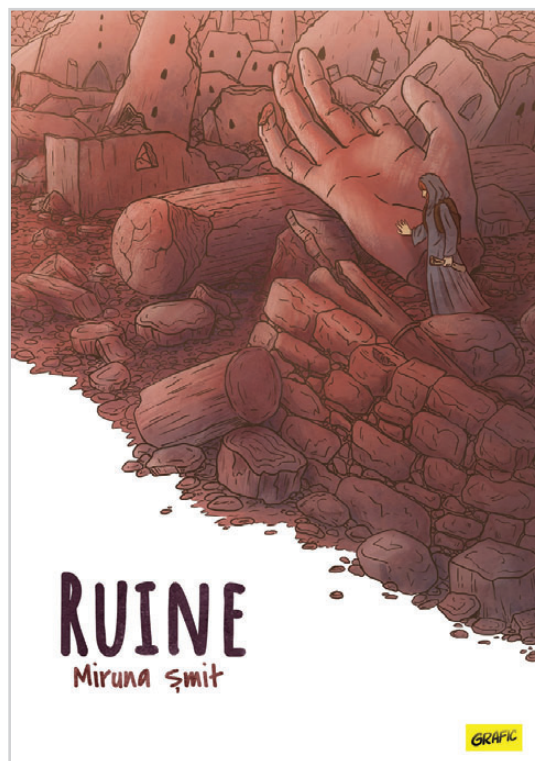

la unul din cele mai mari penitenciare din Franța, cel din Fresne. După *Symphonie carcérale*, a urmat ideea scrierii unei benzi desenate despre o țară postcomunistă, în colaborare cu același ilustrator, Bouqué (Julien Bouquet).

Cu un titlu care ne trimite imediat la un film cult, *Good Bye, Lenin!* romanul grafic semnat de Romain Dutter și Bouqué abordează aceeași problematică – felul în care e resimțită în societate trecerea bruscă de la un regim politic opresiv la unul democratic. Scrisă inițial pentru publicul francez, cartea lui Dutter poate ajuta foarte mult un cititor din Franța să înțeleagă mai bine poporul român, demontează o mulțime de clișee cu care e asociată România și prezintă o imagine de ansamblu foarte bine structurată asupra societății de azi într-o țară postcomunistă.

Dar în ce măsură poate fi relevantă cartea pentru publicul român? v-ați putea întreba. Ei bine, e o ocazie grozavă de a ne da seama cum suntem percepuți din afară, ce i se pare relevant unui străin să relateze despre România după ce a străbătut țara în lung și-n lat și s-a întâlnit cu oameni din toate straturile sociale. *Goodbye Ceaușescu* este o bandă desenată documentară care nu ocolește niciun subiect sensibil (istorie, religie, politică, discriminare etc.), dar căreia nu-i lipsește nicidecum umorul, oferind o imagine autentică asupra României de azi.

Ruine e un alt roman grafic proaspăt apărut la Editura Grafic. Scris și ilustrat de Miruna Șmit, artistă pasionată de povești și de filmele de animație de la Ghibli, *Ruine* ne poartă într-o călătorie printr-o lume fantastică, populată de creaturi supranaturale. O tânără încearcă să se descopere pe sine străbătând locuri necunoscute pe unde cândva s-a aventurat și tatăl ei, înfruntând pericole vizibile, dar și temerile dinlăuntrul său, în încercarea de a afla taina dispariției tatălui său și de a se descoperi pe sine.

Miruna Șmit ne duce în primul rând într-o călătorie vizuală, completând firul narativ cu ilustrații puternice, impresionante, care-l fac

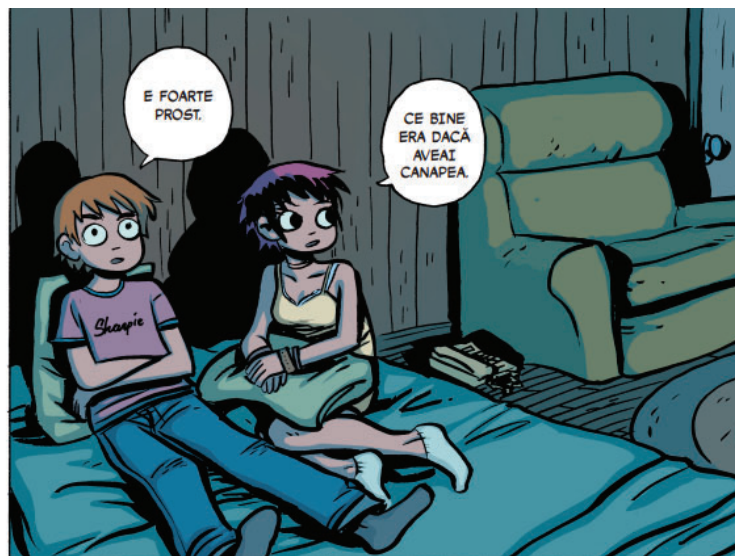
pe cititor să vadă cu mult dincolo de text, de replicile personajelor, deschizându-i calea spre o poveste emoționantă, plină de mister.

Al treilea titlu Grafic nou apărut este unul mult așteptat de toți adolescenții care au citit deja **Scott Pilgrim. Ce viață mișto!** de Bryan Lee O'Malley. E vorba de cel de-al doilea volum al seriei, **Scott Pilgrim vs restul lumii**. De data asta, Scott are de-a face cu o problemă spinoasă: trebuie să se despartă de Knives Chau, sau să-i mărturisească Ramonei despre relația cu ea. Dar ce se întâmplă când Knives și Ramona se întâlnesc? Cum va reuși Scott să potolească urmările furtunoasei întâlniri și cum se va descurca în confruntarea cu Lucas, cel de-al doilea iubit malefic al Ramonei? Veți afla răspunsurile citind *Scott Pilgrim vs restul lumii*, eventual în timp ce ascultați un album Plmtree. Știați că lui Bryan Lee O'Malley i-a venit ideea scrierii acestei BD după ce a ascultat piesa *Scott Pilgrim* de la trupa Plmtree?

Iulia Tudorie

INTERVIU CU MIRUNA ȘMIT:

„Mi-am dorit ca cititorul să experimenteze într-o manieră personală lumea fictivă a cărții, alături de protagonistă”

Miruna, spune-ne câteva lucruri despre tine. Pot fi și povești în toată regula..)

Sunt pasionată de povești și încerc să le experimentez în cât mai multe medii artistice: cărți ilustrate, benzi desenate, animații, jocuri video. Îmi doresc la rândul meu să-mi împărtășesc ideile și poveștile. Îmi place să lucrez în foarte multe tehnici, și de multe ori încerc să adaptez tehnica, stilul și mediul la genul de poveste pe care o spun. Natura este o inspirație când vine vorba de orice proiect la care lucrez, iar unul dintre artiștii mei preferați este Hayao Miyazaki. Mă fascinează reprezentarea naturii în filmele și manga-urile sale, atât vizual cât și la nivelul poveștii și conceptului.

Ruine e ca un roman de aventuri, doar că mare parte din poveste se construiește din ilustrații. Cum ți-a venit ideea cărții?

Mi-am dorit să fac o bandă desenată în care povestea să fie o interpretare personală a structurii basmului clasic. Am vrut să redau o călătorie inițiată a eroului care se maturizează

prin traversarea și explorarea ținuturilor fantastice. Am pus accentul pe atmosferă și pe spațiul natural în care deseori eroina se rătăcește. Ea este mai mult un explorator decât clasicul căutător de comori sau eroul războinic. În ilustrațiile create am încercat să redau emoțiile personajului, care e copleșit de spațiul parcurs, de natură, și să descriu în amănunt călătoria sa.

De ce ai preferat să vorbești prin imagini, în loc să ai, de pildă, un narator omniscient care să relateze acțiunea pas cu pas?

Intenția mea a fost mereu să comunic vizual acțiunile romanului grafic, să-i ofer cititorului prilejul de a căuta în imagine semnificațiile, atât pe cele evidente, cât și pe cele ascunse. În momentul în care protagonista îl întâlnește pe vânătorul de monștri, am apelat la dialog pentru a crea o relație autentică între cei doi și pentru a-i caracteriza mai bine. Prin dialogul

personajelor, cititorul se poate identifica mai ușor și poate empatiza mai mult cu protagoniștii. Un alt tip de text, precum intervențiile unui narator omniscient, în acest caz, ar fi împiedicat imersiunea în poveste și l-ar fi îndepărtat pe cititor de personaje.

Am aflat că Ruine este prima ta carte de bandă desenată. Lucrezi la un nou proiect acum?

Da, am mai multe proiecte care se desfășoară simultan. Am terminat recent de scris și ilustrat un jurnal vizual despre o societate fictivă a unor broaște dintr-un ținut mlăștinos. Pe lângă asta, m-am ocupat de dezvoltarea mai multor povești pentru cărți ilustrate, pe care aștept cu nerăbdare să le finalizez.

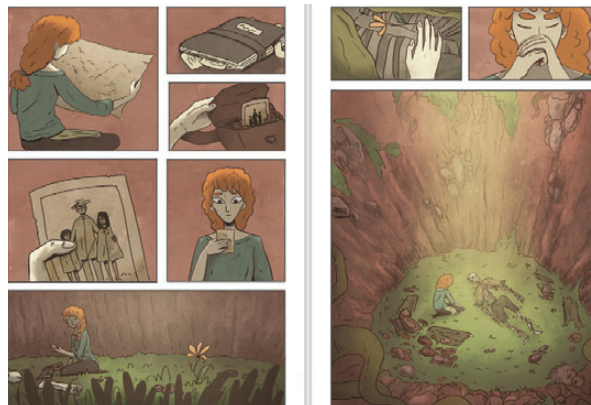
Spoiler alert! Recunosc că n-am înțeles foarte bine finalul. Ne poți da câteva indicii suplimentare? Și dacă tot discutăm despre detalii, mie mi-a trecut prin cap că scheletul din puț ar putea fi chiar tatăl fetei, despre care nu aflăm dacă mai este sau nu în viață.

Scheletul de la început a fost un aventurier care a sfârșit tragic și care anticipează finalul cărții, Orașul Pierdut în ruină. L-am folosit pentru a da un avertisment legat de evenimentele care urmează și pericolele ascunse în ținuturile explorate de personaj. Prin intermediul său, protagonista găsește harta. Deși nu e tatăl fetei, el amintește de figura paternă și îi oferă un imbold protagonistei de a porni în călătorie.

Legat de final, mi-am dorit ca el să fie unul deschis, să le permită cititorilor să vină cu propriile răspunsuri și concluzii, în funcție de indiciile și evenimentele analizate pe parcurs. Până acum, am avut surprinderea să observ interpretări diametral opuse, care mi s-au părut fascinante – unele mai mult sau mai puțin optimiste, în funcție de viziunea fiecăruia. Mi-am dorit încă de la început ca cititorul să fie participativ și, alături de protagonistă, să experimenteze într-o manieră personală lumea fictivă creată.

Interviu de Ema Cojocaru

INTERVIU CU ROMAIN DUTTER:

„Vreau să ajut la deconstruirea clișeelelor cu care sunteți asociați”

Romain, spune-ne câte ceva despre tine. Numele tău pare... românesc. Ai vreo legătură cu România sau e doar o coincidență?

Salutare, tuturor. Întâi de toate, trebuie să spun că sunt autor/scenarist de bandă desenată documentară de puțin timp, din 2018. Înainte de asta am lucrat pentru o serie de ONG-uri și asociații de solidaritate internaționale. Și, de asemenea, timp de zece ani, am fost coordonator cultural în penitenciare – am povestit această experiență în *Symphonie carcérale, petites et grandes histoires des concerts en prison*, prima bandă desenată pe care am făcut-o împreună cu Bouqué (Julien Bouquet, ilustratorul) și pe care am publicat-o la Editura Steinkis, în 2018. Lucrul în echipă a mers bine, așa că am hotărât să lucrăm din nou împreună la un al doilea proiect, *Goodbye Ceaușescu*, bandă desenată publicată în 2021 tot la Steinkis, apărută acum în limba română la Editura Grafic. Și nu, numele meu nu are

Romain Dutter și Julien Bouquet
© Romain Dutter

legătură cu România, e doar o coincidență, ha, ha! Singura mea legătură cu țările din Europa Centrală și de Est e că mama mea e de origine polonă.

Cum de ai ales să explorezi tocmai România dintre toate fostele țări comuniste din Europa?

De ce România? Am călătorit în multe țări din Europa Centrală și de Est (fosta Iugoslavie, statele baltice, Republica Cehă, Slovacia, Polonia, Bulgaria), dar, într-adevăr, am hotărât ca subiectul următoarei mele benzi desenate să fie România. Din mai multe motive. Pentru că Revoluția română din 1989 – care a fost foarte mediatizată și atent urmărită în Franța – m-a marcat profund în copilărie. Pentru că am ajuns pentru prima dată în România în 2015 și mi-a plăcut foarte mult țara voastră atunci. Pentru că am prieteni români la Paris și numeroasele prejudecăți cu care se confruntă aici m-au intrigat mereu și m-au făcut să-mi pun întrebări. Pentru că noi, francezii, cunoaștem prea puține despre țara voastră. Vreau să-i fac pe compatrioții mei să descopere altceva, să le arăt o altă imagine a poporului român, vreau să ajut la deconstruirea tuturor clișeelelor cu care sunteți asociați.

Aveai în plan scrierea unei cărți de la prima vizită în România? Din subtitlul cărții reiese faptul că ți-ai documentat road trip-ul prin țară. Ai avut un plan dinainte sau te-ai bazat pe noroc și întâlniri accidentale?

Ideea de a face un BD despre România nu mi-a venit de la prima vizită, în 2015, ci mai târziu, în 2018, când încă lucram cu Bouqué la prima noastră bandă desenate. I-am vorbit despre idee, el a fost de acord și i-am prezentat apoi proiectul editorului nostru, care s-a arătat foarte entuziasmat.

Romain Dutter și Julien Bouquet în România
© Romain Dutter

Așa că în 2018 am plecat cu Bouqué în România. Eu singur m-am întors de încă șase ori pentru a mă documenta. Am realizat la fața locului numeroase interviuri, am făcut o mulțime de fotografii, iar Julien a făcut multe crochiuri și desene. Toate aceste călătorii au fost pregătite minuțios. M-am documentat foarte mult înainte de a pleca în România, am luat legătura cu foarte mulți oameni pentru a organiza călătoriile. Dar au fost și situații în care ne-am lăsat purtați de hazard, de călătoria în sine, de întâlnirile cu oamenii. Toate acestea formează trama cărții care apare acum.

Titlul cărții tale face referire la filmul german Good Bye, Lenin! Există vreo asemănare între ele?

Da! Titlul benzii noastre desenate e în mod clar o trimitere la *Good Bye, Lenin!*, un film pe

care l-am adorat. Și da, se aseamănă într-un fel, fiindcă și filmul și cartea noastră abordează aceleași întrebări: cum au trăit niște oameni, un popor, o țară această tranziție radicală făcută în câteva zile, câteva luni, câțiva ani, această trecere brutală de la un sistem politic și economic la altul. De asemenea, ambele pun problema libertății, o temă care mi-e foarte dragă. Temă pe care o mai abordasem și în prima mea bandă desenată, care vorbește despre rolul culturii, al muzicii în universul carceral.

Ce așteptări ar trebui să avem de la cartea ta? Vorbește-ne puțin despre subiectul ei. Crezi că cititorii români vor descoperi lucruri noi sau poate o perspectivă diferită asupra lor înșiși și a țării lor?

Am încercat, în banda noastră desenată, să dăm pe cât posibil cuvântul românilor, oamenilor din toate clasele sociale, de toate vârstele. Pentru ca ei să ne povestească despre România de ieri, dar în același timp și despre România de azi. Să ne vorbească despre punctele forte, despre slăbiciunile, despre dinamica și evoluția țării voastre. Nu cred că veți afla lucruri noi (ar fi arogant din partea noastră să credem asta), dar cred că vă veți redescoperi țara văzută prin

ochii mei, văzută prin ochii unui francez pasionat de România. Desigur, este o privire subiectivă, care nu e nicidecum omniscientă, ci, sper eu, sinceră și proaspătă. Cred că a avea parte de privirea cuiva din exterior e o experiență care te îmbogățește. Noi vă privim pe voi. Dar și voi pe noi. Cum se spune în Franța: „Nimeni nu-i profet în țara lui“.

În orice caz, în această bandă desenată vorbim despre multe lucruri: despre istorie, despre politică, tradiții, cultură, despre legăturile dintre țările noastre etc. Și despre călătorii, desigur! Vă purtăm prin Transilvania, Moldova, Banat, pe litoralul Mării Negre, în Delta Dunării, făcând bineînțeles o oprire lungă la București.

Spune-mi o părere sinceră despre români.

E foarte greu de răspuns la întrebarea asta fără să risc să alunec în clișee și stereotipuri... Românii mi s-au părut foarte primitivi, curioși să afle lucruri noi despre alții și foarte educați. Mi-a plăcut de asemenea luciditatea voastră asupra situației dificile prin care treceți încă, optimismul pe care vi l-ați păstrat în ciuda tuturor greutăților vieții cotidiene și, mai ales, dorința a numeroși compatrioți de-ai voștri de a-și servi patria, de a se face utili, de a întreprinde lucruri care să ducă la evoluție, la progres. Pe de altă parte, mi-a fost foarte greu să înțeleg discursurile și poziționările radicale pe care le adoptați adesea în ceea ce privește minoritățile, mă refer în special la romi.

De ce o bandă desenată și nu o carte clasică de călătorie, în linia unor scriitori precum Andrzej Stasiuk, Patrick Leigh Fermor sau Paul Theroux?

Realizarea unei benzi desenate în locul scrierii unui jurnal de călătorie ni s-a părut ceva firesc mie și lui Julien. Pentru că amândoi am crescut în universul BD, pentru că amândoi suntem fanii benzilor desenate documentare (îi pot aminti aici, de exemplu, pe Riad Satouf, Joe Sacco, Guy Delisle, Zerocalcare), pentru că amândoi suntem de părere că banda

desenată e un mediu minunat pentru a face un melanj de informații și umor, pentru a transmite cunoștințele, pentru a ajunge la un public cât mai larg.

Privind prin prisma numeroaselor reacții primite din partea cititorilor francezi – care ne-au spus că au învățat multe despre țara voastră, că și-au deconstruit prejudecățile sau că își doresc să descopere ei înșiși România –, cred că am făcut o alegere bună.

Desenele lui Bougé sunt la fel de importante ca textul pentru destinul acestei cărți. Cum a decurs colaborarea voastră?

Colaborarea la *Goodbye Ceaușescu* a fost foarte fluidă, foarte ușoară. Trebuie să spun că aceasta a fost cea de-a doua colaborare a noastră. Am avut astfel ocazia să ne cunoaștem, să ne dezvoltăm automatisme și reflexe comune în lucrul împreună, atât în ceea ce privește scrisul, cât și desenul. În plus, am ajuns să fim prieteni, prieteni foarte buni. Și cred că asta ne-a ajutat mult.

Care e cea mai frumoasă amintire din călătoriile tale în România? Dar cea mai urâtă? Sau tristă...

Cea mai frumoasă amintire? Când am petrecut o lună întreagă singur la Sulina ca să încep să scriu banda desenată și să descopăr Delta. Am întâlnit acolo oameni fermecători și am descoperit peisaje extraordinare.

Cea mai urâtă: câinii ciobanilor, care m-au atacat de mai multe ori în timpul drumeției prin

Făgăraș. De atunci mi-e groază de câini... În România, mai presus de orice, Dracula e canin!

Am observat că, la începutul fiecărui capitol, citezi versuri ale unor cântăreți și trupe din România și Republica Moldova. Macanache, Tatiana Stepa, Pavilionul 32, Ionuț Cercel, Zdob și Zdub – sunt câteva dintre acestea. Cum ți-a venit ideea asta grozavă? Mă întrebam dacă ai ascultat muzică românească în decursul călătoriilor prin țară sau în timp ce scriai cartea.

Sunt un mare pasionat de muzică. Pentru mine e o modalitate de a descoperi o țară, un popor, de a înțelege mai bine oamenii, de a mi-i „apropria” cumva. Am descoperit toate aceste trupe și toți acești cântăreți înaintea, în timpul și după călătoriile mele. Și da, aceste cântece m-au acompaniat în timp ce scriam BD-ul. Și continuă să mă acompanieze și azi.

Spune-mi o poveste bună care nu a fost inclusă în Goodbye Ceaușescu.

În 2015, împreună cu doi prieteni, în timpul primei mele călătorii în România, am mers cu trenul de la București până la granița cu Ucraina.... A fost o călătorie incredibilă. A durat mai bine de o zi, trenul a avut opriri în gări și în locuri improbabile, uneori în plină noapte și, de asemenea, am avut parte de întâlniri foarte frumoase pe parcursul călătoriei. E o amintire foarte specială.

* * *

În orice caz, eu și Bouqué vrem să mulțumim călduros Editurii Grafic și Editurii Art pentru interesul și încrederea în banda noastră desenată. Și pentru șansa extraordinară pe care ne-au oferit-o, să fim citați în România. Amândoi ne simțim foarte onorați. Era unul dintre obiectivele noastre, să vă oferim să citiți mărturia noastră. Astăzi s-a împlinit. Sperăm să vă placă.

Interviu de Ema Cojocaru

Traducere de Iulia Tudorie și Mihaela Dobrescu

#PARERIDELACITITORI

Recomandări de cărți pentru adulți de la cititorii de pe Instagram

Ally, @allyandthebooks
Fredrik Backman, *Și-n fiecare dimineață drumul spre casă e tot mai lung*

🏠 Trebuie să recunosc că m-a șocat puțin dimensiunea romanului, asta până când am văzut că-i nuvelă. 😂 Totuși, nu m-am îndoit nici măcar o clipă de aptitudinile lui Backman. Știam că va fi o lectură emoționantă.

🏠 Cartea abordează subiecte precum bolile incurabile, prețuirea celor dragi și trăitul

clipelor la maximum. Este o povestioară tristă și vă asigur că cel puțin veți lăcrima. Cel puțin...

🏠 Felul în care scrie Fredrik Backman este minunat și nu degeaba autorul este în topul favoriților mei.

Luciana, @citesc_si_recitesc
Lev Tolstoi, *Război și pace*

🦋 După ce am citit „Anna Karenina“ (care, apropo, e despre orice vreți voi, numai despre Anna nu), am zis că ar fi musai să mai citesc ceva de Lev Tolstoi că, deh, e scriitor rus, iar asta vine la pachet cu un mare accent pus pe trăirile sufletești, pe gândurile și frământările personajelor etc.

🦋 Chiar dacă era să fug când am auzit de numărul mare de personaje (peste 500 🤯), ramificațiile poveștii m-au prins și m-au atras în atmosfera de așteptare a inevitabilului război,

care atunci când se declanșează, schimbă total destine, moduri de existență și feluri de a gândi.

✂ Mai am un lung drum de străbătut de mână cu stimabilul domn Tolstoi (cele două volume de la @editura.art însumează peste 1400 de pagini), dar până acum pot spune că mă declar fascinată de ce a reușit să creeze acest individ.

Lisa, @frommisery_tohope Truman Capote, *Cu sânge rece*

Clasicul lunii martie – @redescoperaunclasic – nu a fost chiar așa de incitant precum am citit pe spatele cărții și nici mintea nu prea mi-a

pus-o la contribuție, căci informația privitoare la criminali am primit-o din primele pagini. Însă a fost o carte de nota 10 și chiar mi-a plăcut foarte mult. Mă tot întrebam dacă mă va prinde lectura știind dinainte făptașii, dar a fost surprinzător de incitant să aflu pe parcurs frânturi despre cine erau ei și despre fapta lor făcută „cu sânge rece”. A fost o adevărată bucurie să mă pierd printre rîndurile acestei cărți.

Aura, @haihuiprintreanduri William Faulkner, *Absalom, absalom!*

Parc-am aterizat în mijlocul unui vârtej al poveștilor așa cum le depăna și bunica cu vreo cumnată de-a ei, pentru mine fără cap și fără coadă, după ce le aduna din om în om, așa cum aduni frunzele, toamna, cu grebla. În aceeași manieră în care le ascultam odinioară, așa l-am citit și pe Faulkner, cu buimăceală și curiozitate, până începeam a înnodea bucățile din firul poveștii, până începeam a cunoaște personajele. E o poveste atât cu albi, cât și cu negri, disecând istoria neamului Sutpen, în sânul căruia

crește ca o bubă incestul – laitmotiv, pare-se, în operele lui Faulkner, din ce-am citit până acum. Limbajul povestirii însă hăt departe de-al buniicii! :) Mi-a fost dor de acest stil unic al scriitorului american, de parcă ar fi uitat să mai și respire. Frazе lungi ce-și dau duhul, pline de sevă filozofică, de profunzime, cum parcă n-am întâlnit nici în „Zgomotul și furia“, nici în „Pe patul de moarte“, alcătuiesc această operă atât de apreciată de critici!

Ayana, @artist.neidentificat Mihail Drumeș, *Invitația la vals*

♥ Revin cu o postare despre una dintre cărțile pe care nu o să le uit prea ușor. Este vorba despre o capodoperă literară, din punctul meu de vedere, existentă în literatura română. Relația de dragoste cu iz interbelic dintre Tudor și Micaela se păstrează în actualitate, cartea prezentând personalități complexe și bine definite, gânduri și probleme de natură psihologică care intervin în cursul lin al unei povești de iubire.

♥ Stilul autorului m-a impresionat chiar de la primele capitole, știind așadar că nu o să mă dezamăgească nici pe parcurs. Nu m-am înșelat. Citățile, ideile, tenta filozofică regăsită în text... m-au acaparat și simțeam că trebuie să citesc în continuare pentru a descoperi și mai multe înțelesuri ascunse și pentru a înțelege cât mai bine mentalitatea complicată a personajelor.

♥ Mai mult decât se evidențiază în sinopsis, Mihail Drumeș conturează într-un mod captivant și alte subiecte precum societatea de ieri și de azi, dar și traumele care pot afecta viitorul unui om. Recomand din suflet cartea, indiferent de genul preferat, dar mai ales unui romantic incurabil!

Luisa Ene, @luisaene Deborah Heiligman, *Vincent și Theo*

Am început să citesc cărți despre Van Gogh în urmă cu ceva ani, când am descoperit volumele cu scrisorile sale – m-a uimit talentul său scriitoricesc, profunzimea cu care analizează sufletul omenesc, arta, cultura, literatura și, în definitiv, viața.

📖 Cele 2 volume cu scrisorile lui Van Gogh către fratele său, din perioada 1872-1890, au inspirat cartea „Vincent și Theo“, o istorie emoționantă a relației dintre cei doi frați și a scurtei lor vieți.

„Fără Theo, lumea nu l-ar fi avut pe Vincent.“ Așa își începe cartea Deborah Heiligman,

care mărturisește că l-a iubit pe Vincent van Gogh încă din copilărie, când a și citit „Bucuria vieții”, romanul lui Irving Stone inspirat de destinul pictorului.

@readingfunclub Ray Bradbury, *Vin de pădădie*

🌸 Dacă vine vorba de Ray Bradbury, nu-i așa că te gândești direct la cărțile sale science-fiction? „Vin de pădădie” nu are nici cea mai mică fărâma din genul literar care l-a consacrat pe scriitor. În schimb, surprinde aventurile fraților Spaulding în vara anului 1928. Fără un fir narativ bine definit, poveștile sunt țesute pe pânza unui realism magic aparte, care pe mine, una, m-a cam zăpăcit de cap pe alocuri. Mă așteptam în permanență să se întâmple ceva ieșit din comun cu tenișii lui Douglas ori cu mașina fericii construită de un vecin, însă am realizat că, de fapt, magia din acest roman este însăși viața văzută prin ochii copiilor.

🌸 Titlul cărții este o figură de stil derivată din povestea bunicului băieților, care îmbuteliază

vin de pădădie. Băutura, o metaforă pentru capturarea fluxului de experiențe și amintiri dintr-o vară, este depozitată în pivnița familiei. „Vin de pădădie. Cuvintele erau vară pe limbă, iar vinul era însăși vara, prinsă și astupată în sticlă.”

🌸 Citatul preferat: „Draga mea, n-o să înțelegi niciodată timpul, nu? Mereu încerci să fii ce ai mai fost, în loc să fii ce ești acum. (...) Oricât ai încerca să fii ce erai în trecut, nu poți să fii decât ce ești aici și acum.”

GRAFIC ÎȚI ILUSTREAZĂ VISELE (3)

Autorii visează, Mircea Pop ilustrează

În toamna lui 2020, când Matei Sâmihaian a inițiat proiectul „Grafic îți ilustrează visele“, ilustratorul Mircea Pop a făcut mai multe încercări până a găsit stilul potrivit pentru ilustrarea viselor primite de la cititorii Grafic. După cum am observat la o privire mai atentă, printre visele recreate prin intermediul imaginilor se numără și cele trimise de Adina Rosetti, Lavinia Braniște, Simona Popescu, Ana Rotea și Iulia Iordan. Cromatica și stilul variază, însă toate ilustrațiile au ceva fascinant, straniu. Pentru numărul trei al revistei Artstagram, ne-am gândit să explorăm mai îndeaproape lumea onirică a scriitorilor și am solicitat vise și altor autori publicați la Grupul

Mircea Pop la Bookfest 2022

Editorial ART. Cei mai temerari dintre ei ne-au trimis câte o scurtă descriere, de la care Mircea Pop a realizat BD-urile din paginile următoare.

Când aud, în timpul nopții, pași prin apartament, știi că visezi. Deschid ochii. Cineva e în cameră cu mine. Poate că visez că am deschis ochii, dar nu sunt încă trează, îmi spun. Deschid pentru a doua oară ochii. Sunt singură în cameră. Pfiu! Mă dau jos din pat, însă nu pot înainta. Mă aflu, deodată, pe marginea unei fântâni. În fântână, face pluta printre zoaie, arătându-și coastele, un mort alb-alb. Nu e mort, tocmai întoarce capul spre mine. Eu mă holbez în jos la el, el rânjește în sus la mine. O să facem schimb de locuri noi doi, îmi spune. Mă zbat să deschid pentru a treia oară ochii.

Ana Rotea

Mă trezesc. El se trezește de asemenea, deși nu suntem în aceeași încăpere, văd și știu asta. Iese și traversează strada. În privirea lui se vede că s-a trezit de tot, de aceea nu poate privi pe nimeni în ochi ca să nu stârnească bănuieli. Dar, la primul colț de stradă, două santinele îl înhață și îl duc la ospiciu. Eu îl însoțesc peste tot ca și cum aș fi o umbră sau, mai bine zis, o fantomă. Doar el mă vede. Mă privește cu teamă și se întreabă dacă nu cumva îl voi trăda.

În același timp, se desfășoară o altă poveste, coșmarul meu obișnuit în care sunt personajul principal: o fată care fuge de un urmăritor necunoscut, fără chip, dar de o forță copleșitoare.

(...) Undeva un băiat cântă la chitară un cântec mai degrabă încărcat de note triste. Fetița se îndreaptă spre el ca să audă mai bine. Când se uită la el, privirea i se transformă în ață și o leagă de privirea lui. Timpul lor se oprește puțin.

Fetița vorbește cu o pisică sau cu el. (...) Pisica începe să toarcă. O îndeamnă să deschidă o ușă. Acolo este băiatul care cântă la chitară. Nu e singur. Așa că fata închide ușa să nu deranjeze. Se așază pe iarbă cu pisica și se întreabă ce este obiectul de la tatăl ei. Este strălucitor și translucid. Înăuntru se întrezărește ceva. Băiatul cu chitara iese din cameră și se apropie de ea. Ața formată din privirile lor re-apare. Se așază împreună pe iarba proaspăt tunsă.

Iulia Iordan

(textul poate fi citit integral pe blogul Grafic)

Eram pe platourile de filmare ale unui film-spectacol-de-teatru. Jucam o fostă sclavă, care ajunge la o petrecere în înalta societate, și purtam o rochie stil La Belle Epoque, voaleță, mănuși, pantofi cu toc. Apoi a început muzica. Toate personajele au început să danseze și am primit o invitație la dans din partea altui figurant. Ringul de dans era o platformă din piatră, chiar în vârf, suspendată deasupra cascadei.

Nu-mi păsa foarte mult ce se întâmpla, voiam doar să dansez *till the end of world*. Văzusem un fel de pisc pe care voiam să ajung, dar pentru asta trebuia să trec printr-o zonă îngustă, pe un fel de cărare extrem de periculoasă, peste care se spargeau valurile care veneau din cascada de dedesubt. Am alunecat foarte repede și-am căzut. Am văzut fețele celorlalți actori cum mă privesc cu groază, dar și cu un soi de amuzament. Din fericire, exista o scară împletită din frânghii și am reușit să mă prind de ea. Acum eram la mijlocul cascadei, prinsă de o scară fragilă care se clătina în bătaia vântului. Senzația de libertate era incredibilă.

M-am trezit după câteva zeci de ani. Eram în același loc, dar acum era totul uscat. Stăteam agățată de aceeași scară, dar, uitându-mă în jos, am constatat că, de fapt, eram doar la câțiva centimetri deasupra solului. În jur era un decor post-apocaliptic, ca după o mare explozie nucleară. Totul era gri și uscat. Se vedeau doar niște țevi și utilaje ruginite. Trei oameni, doi bărbați și o femeie, stăteau de vorba lângă mine. Aveau hainele rupte și fețele murdare. Femeia se vedea că demult fusese

o frumusețe. Unul dintre bărbați purta mănuși tricotate și-i lipseau părți din degete. Mi-am dat seama că erau actorii principali din film! Depănau amintiri din vremurile de demult, își aminteau ce frumos dansaserăm cu toții și cum se speriaseră când căzusem. Eu îmi aminteam toate astea ca prin ceață. Mă întrebam de ce bărbatul nu mai are toate degetele. De la explozie, mi-a explicat.

Adina Rosetti

(textul poate fi citit integral pe blogul Grafic)

Am visat ceva cu o... pisica
 Eram pe o autostradă într-o mașină mică
 printre vehicule în viteză,
 Stăteam liniștită când, ce să vezi?
 În loc de șofer, o pisică obeză!
 M-am speriat, îmi venea să plîng
 Ca un copil nătîng,
 nu știam ce să fac,
 să deschid portiera, să mă arunc din mers
 totul era pur și simplu Advers!

Dar am văzut ce tacticoasă, ce serioasă,
 chiar haioasă
 Era pisica – sau poate era motan.
 Conducea bine,
 nu se uita la mine!
 Nu zicea nimic!
 Eu eram ca un copil mic
 Și cuminte.
 M-am liniștit.
 Ba chiar m-am simțit
 O norocoasă.
 Eram condusă de o înțeleaptă pisică.
 În plus atît de frumoasă!

Simona Popescu, *Vis cu Pisică*

În noaptea asta visează că e într-un amfiteatru uriaș, într-o universitate. E undeva sus, în spate, și urmează să fie scoasă la tablă să zică o poezie sau o lecție, ceva de genul ăsta, ceva ce n-a învățat și nu știe. Se ridică din bancă, îi este frică și rușine. În timp ce coboară scările ca să ajungă în față, simte cum i se umple gura de sânge, menstruația îi curge prin gură. Simte pe limbă cheagurile negricioase care aseară, la duș, i-au căzut dintre picioare pe albul căzii de plastic. Simte aburul metalic din baie și se sufocă.

Se trezește.

Lavinia Braniște, din romanul
Sonia ridică mâna

Se făcea că mă urc în tiramisu
 (Ăsta e, more or less, visu')
 Și-ntr-un Oreo și-un sfert
 Aterizez în desert
 Un' mă cațăr pe bezele
 Și fac scuba-n zahăr ars,
 Îmi pun Snickers în picioare
 Și mă dau cu ei pe Mars.
 Fac desant cu un croasant
 Și alte sporturi extreme -
 Caiac cannoli crocant,
 Rafting într-un bol cu creme.
 Joc frisbee cu un fursec
 Și-nalț zmeura pe topping,
 Sar boing, boing, pe chec
 Și mă trezește alarma.

Carmen Tiderle

Sunt pe acoperișul unei case boierești împreună cu fiul meu și ne uităm cum cresc roșiile din țiglele casei vechi, frunzele lor împletindu-se cu cele ale nucului uriaș din curte.

Dan Ungureanu

Înaintez pe o potecă ce taie pădurea în zigzag, ca un trăsnet, condusă de doi bărbați cărora nu le văd fețele. Cei doi retează arborii din mers cu niște fierăstraie electrice extrem de performante și silențioase. Apoi bărbații dispar, iar trunchiurile cad de la sine, unul după altul. Pe jos e plin de cutii de bere, resturi de faianță, PET-uri carbonizate. Nu sunt aruncate la întâmplare, ci sortate. În fața mea a apărut un iaz fetid. Verze descompuse plutesc amestecate cu bălți de motorină în care soarele rânjește ca o pisică.

Încerc să regăsesc ceva din peisajul copilăriei, dar mă îndepărtez fără să vreau, o forță pe care n-o pot controla mă împinge departe, din ce în ce mai departe, până mă lovesc de o sculptură de lemn plină de cuie. E statuia care protejează satul de spirite rele. Cuiele ies din ea, și încep să plutească în aer, la un centimetru de lemn. O aură de cuie.

Daniela Ulrieriu

Într-o noapte am visat că sunt în Parcul Icoanei, unde se desfășoară Campionatul de Fotbal al Mamelor. Am jucat foarte bine și am ajuns în finală, la penalty-uri, unde brusc în loc de altă mamă a apărut în poartă Ilie Dumitrescu, idolul fotbalistic al copilăriei mele, îmbrăcat foarte elegant. Eu m-am revoltat, că nu e corect, cum să-i dau eu gol lui Ilie Dumitrescu, dar el a zis să stau liniștită, că o să apere în timp ce citește o carte. Zis și făcut: el a deschis o carte și a citit, stând în poartă, iar eu i-am dat gol. Am câștigat campionatul, iar Ilie mi-a făcut o ofertă de angajare: tocmai își făcuse o editură.

Alexandra Rusu

Eram întins în pătuțul în care am dormit până la un an. Pe ușa dublă a camerei a intrat un lup. Purta pe cap căciulița mea albastră de lână. Îi ajungea până la jumătatea spatelui. S-a ridicat în două labe și s-a sprijinit de marginea pătuțului. M-a privit în ochi și mi-a spus: „Am să mănânc toți cartofii din tine.” Mi-a fost foarte frică.

Florin Bican, *Vis cu lup*

Sunt în deșert. Nu se văd decât dune bej de nisip și foarte mult cer. Trec pe lângă un șarpe mort, un scorpiion uscat și un cactus din care n-a mai rămas decât o coajă lemnoasă. Încet-încet, mă usuc și eu. Nu se mai vede nimic în afară de soare și de mine, subțire ca umbra unui fir, într-o lumină innebunitoare. Găsesc un rucsac desfăcut. Lângă el e un termos gol și un jurnal deschis. Vreau să ridic jurnalul cu degetele mele ca firele, dar nu pot. Mă prăbușesc lângă el. În fața ochilor mei, în jurnalul deschis, se vede marea. Începe să plouă. Pe dune crește iarba.

Raluca Poenaru

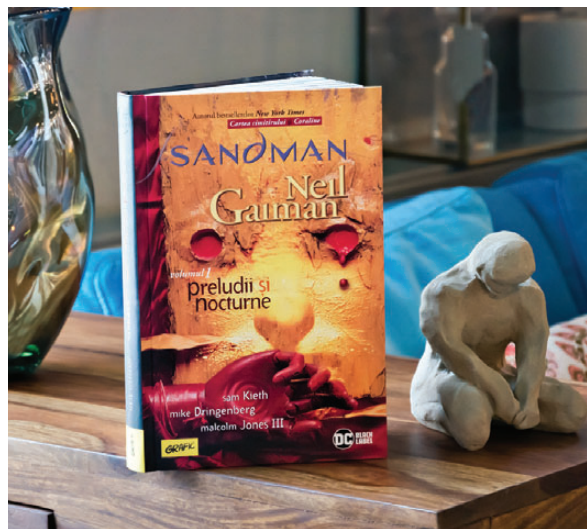

SANDMAN SAU BILETUL TĂU CĂTRE REGATUL VISELOR ȘI AL COȘMARURILOR

În 2019, într-o noapte fără stele, am răsfoit *Preludii și nocturne*, primul volum din seria *Sandman*. Mare greșeală! Încă îmi amintesc cât de tare m-au șocat ilustrațiile din povestea *24 de ore*, când am întrezărit tușe sângerii, scene desprinse dintr-un film de groază, cuie și o piatră misterioasă, aflată în posesia unei (hai să-i spunem) ființe grotești, care-ți rămâne mult timp întipărită în minte.

Am recitit introducerea făcută de Karen Berger, apoi am intrat așa cum se cuvine în universul creat de Neil Gaiman și ilustrat de nenumărați artiști ireal de talentați. Însă întorsătura neașteptată de situație a fost că, după ce am terminat *Preludii și nocturne*, am devorat toate celelalte volume din serie în mai puțin de douăsprezece ore. M-am desprins din mreje abia a doua zi pe la prânz, epuizată și amețită, incapabilă să pot sintetiza coerent ce am simțit, trăit și văzut în timpul aceluia maraton intens.

Nici măcar până în ziua de azi nu am reușit să exprim în cuvinte cât de mult iubesc această

serie de benzi desenate, care merită cu prisosință să fie considerată o capodoperă literară. Pe alocuri, e brutală, macabră și sinistră, un fel de cercetare halucinantă a limitelor durerii, imaginației și abstractului. Dar e și opera unui adevărat geniu, care a îmbinat cu măiestrie

atâtea mitologii, fără să ignore legendele și cultura contemporană, încât simți că povestea te absoarbe cu totul. Cine știe, poate că sunt o simplă victimă a Bolii Somnului, iar Morfeu e în continuare închis într-o cutie de sticlă, lipsit de casă, desagă și rubin.

Din moment ce l-am menționat din nou pe Morfeu, trebuie să recunosc că sunt complet fascinată – de fapt, mai bine spus, complet *intrigată* de Eternul care-și clădește regatul într-un mod inedit, deopotrivă temut, admirat, venerat sau detestat cu patimă de toți cei care au neșansa de a-i înțeți mânia, stârni curiozitatea sau amenința statutul de Rege al Visului. Poate să fie atât un stăpân dur, cât și un aliat de nădejde. E realmente imposibil să-i intuiești următoarea mișcare sau să-i citești gândurile, deși, pe măsură ce ființele umane reușesc să-l impresioneze și să-i arate o altă latură a omenirii, începi să întrezărești câteva fisuri în acea mască de indiferență aproape glacială; într-adevăr, ar trebui să-i mulțumim pentru acest lucru și surorii lui, Moartea.

Deși sunt tentată să vă prezint pe rând toate personajele din ***Sandman***, insistând asupra unor evenimente marcante, ar însemna ca al treilea număr al revistei Artstagram să fie dedicat în întregime seriei. Prin urmare, pentru a sta departe de sfera spoilerelor, vă recomand să vă cumpărați *box set*-ul disponibil pe site-ul editurii și să (re)vedeți serialul pe Netflix – în pofida unor modificări, toate aprobate de Neil Gaiman, este o adaptare care merită cu desăvârșire *all the hype*.

#FunFacts

- 1) Stilul vestimentar al lui Morfeu a avut drept sursă de inspirație garderoba personală a lui Neil Gaiman.
- 2) *Sandman* a fost prima bandă desenată care a primit un premiu literar, mai exact World Fantasy Award la categoria *Best Short Story* în 1991.
- 3) Al 19-lea număr al seriei ***Sandman*** este prima și ultima bandă desenată care a câștigat prestigiosul premiu World Fantasy Award la categoria *Best Short Fiction*. În urma controverselor iscate, regulile au fost schimbate astfel încât benzile desenate să fie excluse de la această categorie, putând fi eligibile doar la una singură, și anume *Special Award*.

4) Timp de opt luni, peste 3.000 de actori au dat probă pentru rolul lui Morfeu, iar autorul Neil Gaiman a fost prezent la mai bine de jumătate dintre audii. Tom Sturridge, cel care a primit în cele din urmă rolul, după un interviu intens de 90 de minute, a vrut ca primul gând al spectatorilor la vederea lui Morfeu întemnițat să fie: „Acesta este unul dintre Eterni. Aceasta este o creatură“.

5) Neil Gaiman i-a explicat lui Tom Sturridge că Morfeu „a gândit fiecare gând care a fost gândit vreodată de-a lungul mileniilor de existență“, așa că atunci când vorbește, cuvintele lui par să fie gravate în piatră. „El nu descoperă pe loc o idee, ci este întruchiparea clarității“.

6) Într-un interviu acordat la San Diego Comic-Con, carismaticul actor Boyd Holbrook, care-l interpretează pe Corintian, a declarat că nu a văzut aproape nimic prin ochelarii de soare și s-a tot împiedicat pe platourile de filmare.

7) Neil Gaiman nu s-a sfiit să admită că Bowie a fost sursa lui de inspirație pentru faimosul înger căzut. Autorul a declarat că „Mi l-am imaginat pe Lucifer ca pe un înger drogat, iar tânărul Bowie a fost cel mai aproape de versiunea dorită.“ În plus, a atenționat-o pe Kelley Jones că „dacă Lucifer nu seamănă cu David Bowie, va trebui să refaci ilustrațiile până când seamănă cu David Bowie.“

8) Actrița Gwendoline Christie, conștientă de importanța scenei-cheie dintre Lucifer și Morfeu, a lucrat cu un dansator pentru a putea reda în mod corespunzător amploarea luptei. De asemenea, toate costumele lui Lucifer au fost concepute de creatorul de modă britanic Giles Deacon, partenerul actriței.

9) Mark Hamill, cunoscut în special pentru rolul Luke Skywalker din seria Războiul Stelelor, a acceptat să se alăture distribuției serialului pentru că este un fan înrăit al benzilor desenate.

10) Nevoit să modifice materialul-sursă pentru adaptarea Netflix, Neil Gaiman a ales ca Johanna Constantine, care în mod normal este strămoașa lui John Constantine din anii 1700, să devină totodată și descendenta ei din zilele noastre. Prin eliminarea detectivului ocult, al cărui rol a fost destul de mic în benzi-le desenate, autorul a vrut să-i ofere actriței Jenna Coleman posibilitatea de a interpreta ambele personaje.

Simona Stoica

SUMMER PLAYLIST

Piese recomandate de autorii Paladin

În focul creației, când cuvintele se aștern în grabă pe hârtie sau degetele apasă cu nerăbdare tastele, muzica poate să devină cea mai seducătoare și ingenioasă muză. Se furișează în mintea și povestea autorului, îi dezvoltă ideile, îl ajută să contureze scene și personaje, iar la final îi șlefuieste cu mare atenție opera, adăugând un strop în plus de dramatism sau un plot twist diabolic înainte ca ultimele note să se stingă.

După o cercetare minuțioasă, am descoperit că mai mulți autori Paladin s-au lăsat inspirați de anumite melodii sau trupe, unii dintre ei creând chiar propriile playlisturi – nu-i așa că v-am stârnit curiozitatea?

Pierce Brown, care se pregătește de publicarea celui de-al șaselea volum din seria **Furia**

roșie, a scris nu mai puțin de 200 de pagini ascultând *My Gallant Hero*, o piesă interpretată de coriștii Universității din Dublin, având drept sursă de inspirație un poem al irlandezului Seán Clárach Mac Domhnaill. Printre melodiile preferate ale autorului se numără și *Killing in the Name* și *Bulls on Parade* (Rage Against The Machine), *Creep* și *No Surprises* (Radiohead) și

© Lauren Conklin

Don't Wanna Be Without Ya și *Eloise* (Penny & Sparrow). Iar dacă noi, fanii devotați ai seriei, credem că ne putem ține lacrimile în frâu, Pierce Brown ne recomandă să ascultăm *Eo's Song* în versiunea lui Lauren Conklin.

Câștigător a numeroase premii, printre care Hugo, Nebula, Bram Stoker, Medalia Newbery și Medalia Carnegie, **Neil Gaiman** își fascinează și uimește cititorii de mai bine de trei decenii. Muzica a avut mereu un rol important în viața autorului, iar trei piese ocupă un loc special în inima sa. *Shoehorn with Teeth* (They Might Be Giants) a fost lait-motivul lui și al lui Terry Pratchett pe durata turneului de promovare organizat pentru lansarea romanului *Semne bune* și o melodie pe care obișnuiau să o cânte ori de câte ori lucrurile deveneau stresante sau chiar ridicole. Ultima oară când s-au văzut, înainte de moartea lui Terry Pratchett, au interpretat-o împreună.

Morfeu, protagonistul capodoperei *Sandman*, una dintre cele mai apreciate și originale serii de romane grafice din toate timpurile, s-a regăsit cumva în versurile melodiei *I'm Set Free* (The Velvet Underground): *The prince of stories who walked right by me*.

După ce i-a arătat câteva dintre picturile lui Charles Vess, Neil Gaiman a inclus-o pe Tori Amos în romanul *Pulbere de stele* într-un mod cu adevărat inedit: i-a oferit rolul unui copac – nu-i o glumă! În aceeași zi, după ce cântăreața i-a spus că-și dorește să fie copacul

respectiv, ea a terminat de compus piesa *Horses* în care a inclus următoarea referință: „And if there is a way to find you, I will find you/ But will you find me if Neil makes me a tree?” Oricum, prietenia dintre Neil și Tori ar merita un articol întreg.

Recent, Neil Gaiman și-a făcut debutul în muzică alături de cvartetul de coarde FourPlay, cu care a lansat albumul *Signs of Life*. Fanii vor descoperi un amestec eclectic de armonii clasice și indie rock, îmbinate cu poezie și proză în lectura autorului.

Stephenie Meyer, autoarea celebrei serii cu vampiri *Amurg*, e cunoscută pentru faptul că nu poate să scrie fără muzică pe fundal. Din moment ce a comparat perioada în care a lucrat la romane cu o experiență foarte vizuală, aproape cinematografică, nici nu-i de mirare că a creat un playlist care s-a modificat constant de-a lungul anilor. Am rămas plăcut surprinși să descoperim că și pe lista ei se află *Creep*

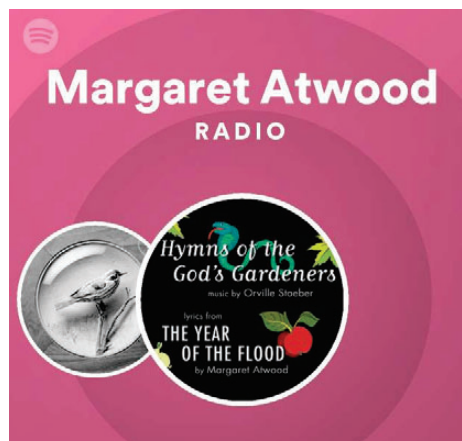

(radio edit) de la Radiohead (Pierce Brown aprobă), pe lângă numeroase alte hituri, cum ar fi *In My Place* (Coldplay), *With You* (reanimation remix, Linkin Park), *Time is Running Out* (Muse), *Tremble for My Beloved* (Collective Soul), *Dreams* (The Cranberries) și *Why Does it Always Rain on Me* (Travis).

#FunFact1: Știți ce a făcut **Margaret Atwood** când a fost publicată ediția broșată a romanului *Testamentele*? A creat un playlist pentru cititori, care acoperă o gamă largă de epoci și genuri muzicale. Printre melodiile recomandate de îndrăgita autoare regăsim și *I Will Survive* (Gloria Gaynor), *Proud Mary* (Ike & Tina Turner), *Oh Freedom!* (Pete Seeger), *These Boots Are Made For Walkin'* (Nancy Sinatra), *When Someone Wants to Leave* (Dolly Parton), *peace* (Taylor Swift) și *The Future* (Leonard Cohen).

#FunFact2: În decembrie 1974, Paul McCartney l-a întrebat pe **Isaac Asimov**, unul dintre „cei trei mari autori” ai literaturii SF, cunoscut pentru seriile *Imperiul*, *Fundația* și *Roboții*, dacă poate să scrie scenariul unui film SF muzical. Fostul membru al formației The Beatles a venit cu câteva idei și a schițat o serie de dialoguri; dorința lui a fost ca filmul să fie despre o trupă rock, care descoperă că niște extrateresți se dau drept membrii ei. Deși muzica rock nu s-a numărat printre genurile preferate ale lui Asimov, el a terminat în scurt timp prima versiune a scenariului, respectând în mare parte indicațiile primite de la McCartney, fără să includă însă dialogurile propuse de acesta. Autorul a considerat că povestea a ieșit suficient de emoționantă și dramatică, dar cântărețul nu a fost mulțumit și proiectul a fost abandonat. Singurul exemplar al scenariului se află în arhivele Universității din Boston.

Simona Stoica

PERSONAJE CU CARE N-AI VREA SĂ-ȚI PETRECI VACANȚA

Probabil nu o dată ne-am imaginat pe vreo plajă în compania unui personaj ravisant, sau într-o aventură spectaculoasă împreună c-un spion, explorator sau supererou (sau toate laolaltă), ori protagoniștii unei călătorii în timp, vizitând cele mai mari curți imperiale. Sunt însă și personaje cu care ne-ar fi lehamite, ba chiar frică să traversăm până și strada. În cele ce urmează trecem în revistă câteva din personajele care, de-ar exista în realitate, ar fi cei mai puțin dezirabili parteneri de concediu.

Soțul din *Când te lovesc de Meena Kandasamy*, traducere din limba engleză și note de Roxana Tocilescu, colecția musai, Editura ART

Ați cunoscut vreo persoană care vă face să vă simțiți ca în vacanță ori de câte ori pleacă din preajma voastră? Ei bine, așa e soțul protagonistei din *Când te lovesc*. Este unul dintre cei mai îngrozitori oameni imaginați vreodată – și fără să facă vreun efort deosebit în sensul ăsta. Efectiv îi iese de minune. La început părea partida ideală – împărtășeau aceleași înclinații ideologice, el avea o carieră în față, în plus, „părea principal, sincer și foarte respectuos”. Doar că lucrurile s-au deteriorat din primele zile de după căsătorie, când bărbatul și-a luat în primire rolul de patriarh al casei și stăpân al soției sale, iar ea a rămas doar cu partitura femeii perfecte. Care însă se juca greu, cerea multă obediență și renunțarea la tot ce înseamnă propria ființă: părul prins în coadă, fără fire rebele, nici urmă de machiaj, haine largi și cât mai terne. Curățenia și gătitul îi luau

oricum mult timp, așa că ce nevoie să mai aibă de contul de Facebook sau de adresa de e-mail. A avut grijă bărbatul să i le ia, la fel ca și liniștea, și siguranța în propria casă.

Comandantul Fred din *Povestea slujitoare* de Margaret Atwood, traducere din limba engleză de Diana Marin Caea, Editura Paladin

Fie că ați citit cartea, fie că ați văzut serialul, probabil veți fi de acord cu mine că Fred, Comandantul în casa căruia ajunge Offred, este un nenorocit și jumătate. Adevărul e că nici cu Soția lui nu mi-e rușine. Vorba proverbului: „A tunat și i-a adunat”. Dacă prin absurd în Republica Galaad ar exista conceptul de vacanță, cred că cei doi s-ar distra ca două scânduri scoase în soare. În dictatura pe care o construiesc, Comandantul și Soția sunt prea ocupați să-și ducă rolurile la îndeplinire ca să mai aibă timp sau chef de frivolități, așa că putem doar să ne imaginăm că, în toată această lume distopică, excursia lor n-ar fi decât o utopie comică.

Kent din *Bunica mi-a zis să-ți spun că-i pare rău* de Fredrik Backman, traducere din limba suedeză de Andreea Coleman, colecția musai, Editura ART

La o primă vedere, Kent, soțul lui Britt-Marie, pare și el bărbatul ideal. E „întreprinzător”, are mașină scumpă și un serviciu bun, întâlniri de afaceri și parteneri din Germania, iar soției i-a luat mașină de spălat și uscător – sunt singurii din bloc care au așa ceva. În plus, este

președintele asociației de proprietari și face o cafea foarte bună. Iar pe Britt-Marie a salvat-o într-un fel. Chiar dacă a fost a doua lui opțiune. Și Britt-Marie avusese dezamăgirile ei. Așa că ai zice că e omul ideal cu care să petreci o vacanță de vis, într-o stațiune scumpă. Dar se dovedește curând că doar gura e de Kent. Iar când toată pisălogeala și fanfaronada ies la suprafață, mai bine ai lua-o la sănătoasa decât să-ți mai pierzi vremea cu unul ca el.

Personajele din *Vegetariana* de Han Kang, traducere din limba coreeană și note de Iolanda Prodan, colecția musai, Editura ART

E greu de spus dacă vreunul dintre personajele lui Han Kang ar putea fi parteneri rezonabili de concediu. Să-i luăm pe rând. Yeong-hye, protagonista, duce la extrem decizia de a renunța la alimentele de origine animală și-și pune în pericol atât sănătatea fizică, cât și pe cea mintală. Părinții ei reacționează îngrozitor, dacă ar fi să ne luăm doar după scena când tatăl

încearcă să-i bage cu forța niște carne de porc în gură. Sora, In-hye, pare singura capabilă să înțeleagă, dar își cam pierde și ea cumpătul când soțul ei se lasă furat de mirajul florilor pictate pe corpul cumnată-sii.

Ai zice că soțul lui Yeong-hye ar avea circumstanțe atenuante, fiindcă s-a trezit brusc în vârtejul ăsta vegetarian, dar ne dăm seama că e la fel de instabil când alertează întreaga familie despre noul regim alimentar al soției. Așa că vacanța unor asemenea personaje ar fi probabil o experiență tare nefericită.

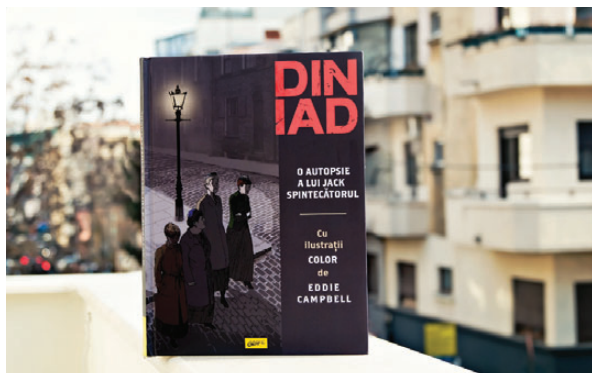
Jekyll și Hyde din *Un caz foarte straniu: doctorul Jekyll și domnul Hyde* de Robert Louis Stevenson, ilustrații de Charles Raymond Macauley, traducere din limba engleză și note de Mihnea Gafița, colecția Clasici ilustrați, Editura ART

Prin a doua jumătate a secolului al XIX-lea nu era de ici, de colo să ai ca însoțitor de vacanță un doctor, fie el amic, protector sau mai știu eu ce. Șansele unei excursii reușite creșteau considerabil. Dar un concediu împreună cu doctorul Henry Jekyll n-ar fi fost o idee tocmai bună. Avem cu toții idiosincraziile noastre, dar nu cred că s-ar bucura nimeni ca într-o dimineață, în locul partenerului cu care a plecat în

vacanță, să se trezească cu un străin „garnisit cu atribute detestabile”, pe nume Edward Hyde.

Doctorul William Gull din *Din Iad*. *O autopsie a lui Jack Spintecătorul* de Alan Moore și Eddie Campbell, traducere din limba engleză de Alex Văsieș, Editura Grafic

Din aceeași Epocă Victoriană vine și îngrozitorul doctor William Gull, de altfel presupusă inspirație pentru povestea lui Jekyll și Hyde. Deși a existat în realitate și a activat ca medic regal la curtea Reginei Victoria, personajul lui Alan Moore depășește cu mult biografia reală. Și devine unul dintre cei mai sadici antieroi ai literaturii contemporane. Când prințul moștenitor al tronului, nepotul Reginei, se încurcă cu o femeie de rând și mai face și-un copil cu ea, doctorul Gull este rugat să intervină. Lucrurile par să se rezolve repede, dar escaladează când un grup de prostituate vor să folosească adevărul ascuns pentru a-și salva pielea. Treptat, misiunea doctorului Gull de a le îndepărta devine

o reală pasiune, căreia i se dedică trup și suflet. C-un așa psihopat cu siguranță n-ar vrea nimeni să meargă în vacanță.

Bătrânul Nick din *Camera de Emma Donoghue*, traducere din limba engleză de Ruxandra Ana, colecția musai, Editura ART

E de la sine înțeles că Bătrânul Nick este o bestie care merită cel puțin suferința pricinuită femeii și copilului pe care i-a ținut prizonieri și probabil că locul lui e total nepotrivit într-un text despre vacanță – fie și despre personaje care nu fac casă bună cu vacanța. Dar nu puteam rata ocazia de a reaminti despre acest roman superputernic, în care o cameră devine universul, iadul și echilibrul deopotrivă al personajelor. Și al cititorului, căci e greu să nu te înghesui în cămăruța aia pe măsură ce citești. Așa că, să-i urăm Bătrânului Nick vacanță plăcută dincolo de gratii!

Chrysovalandis din *Martor mi-e Dumnezeu* de Makis Tsitas, traducere din limba greacă de Claudiu Sfirschi-Lăudat, colecția Desenul din covor, Editura ART

Știți prietenii aceia *smart & funny*, care care profită însă de orice ocazie să se plângă cât le e de rău, în timp ce refuză cu îndârjire orice formă de ajutor? Ei bine, așa este protagonistul lui Makis Tsitas. Un coșmar, nu alta. Nu doar că nu-ți vine să-l iei cu tine în vacanță, dar te bate gândul să-i cumperi un bilet *one way* undeva într-o țară agrară, ca să dea într-adevăr piept

cu greul. E drept, Chrysovalandis nu prea a avut noroc în viață, dar nici nu l-a căutat. S-a pricopsit cu diabet, are un șef nebun, o familie mai specială și o carismă de papuc de casă când vine vorba de prieteni sau femei. Dar e și o chestiune de principiu, căci „nici pe părinții mei nu mi-i pot imagina căzând victimă exploatării cuiva, mai cu seamă unei viitoare nuri.” Doamne ferește! Așa că mai bine își plânge de milă. Dacă vă imaginați că romanul e o lamentație fără final, nici pe departe. E o satiră deșteaptă și amuzantă, c-un Chrysovalandis mucalit care te face să râzi în hohote.

Vincent van Gogh din *Vincent și Theo*. Frații van Gogh de Deborah Heiligman, traducere din engleză de Gabriel Tudor, colecția Meridiane, Editura ART

Oricât de interesantă și extravagantă ar părea astăzi o vacanță (imaginară) alături de Vincent van Gogh, am impresia că personajul din realitate nu era nici pe departe un partener plăcut. Biografia scrisă de Deborah Heiligman,

bazată mai ales pe corespondența dintre Vincent și fratele său, Theo, scoate la iveală un pictor capricios, destul de incoerent în acțiunile sale de zi cu zi și cuprins de o pasiune soră uneori cu obsesia. Să luăm, de exemplu, mania pe

care o dezvoltă în scurta perioadă cât a locuit împreună cu Paul Gauguin în casa galbenă din Arles. Nu doar că a cheltuit cu frenezie banii fratelui său înainte de venirea francezului, pentru a mobila și redecora casa, dar nu i-a picat deloc bine felul mai *jemanfișist* de-a fi și de-a lucra al colegului. Și nici succesul lui, se pare. Așa că nu mai bine să-și taie el o ureche? Zis și făcut!

Percy Fawcett din *Z, orașul pierdut*. Povestea amazoniană a unei obsesii fatale de David Grann, traducere din limba engleză de Ioana Miruna Voiculescu, colecția Sapiens, Editura ART

Cine nu și-ar dori să viziteze pădurea amazoniană, să fie uimit de diversitatea și frumusețea naturii, care încă se păstrează intactă în acea parte a lumii? Și vă dați seama cum arăta jungla Americii Latine acum un secol, când exploratorul britanic Percy Fawcett a pornit în expediția ce trebuia să-l ducă la orașul pierdut Z, leagănul civilizației legendare, care i-a bântuit zilele și nopțile. S-ar zice că Percy Fawcett era partenerul perfect pentru o vacanță de neuitat în inima naturii. Știa cum să-și aleagă călăuzele, cunoștea pericolele care-l pândeau și leacurile în caz că nu le putea ocoli și avea un spirit uriaș de aventură. Numai că obsesia pentru orașul Z nu face casă bună cu o călătorie dus-întors, așa cum dezvăluie minunata biografie a lui David Grann, ajunsă în vârful topului *The New York Time*.

Oana Purice

PE URMELE MARILOR SCRITORI

Destinații din cărți

Sunt scriitori și scriitori: unii își plasează acțiunea cărților doar în locuri fictive, un compozit al detaliilor culese din varii orașe și peisaje, alții inventează lumi noi care au prea puțină legătură cu realitatea, dar sunt și cei care includ în ficțiunile lor locurile pe care le cunosc, descriind fidel străzi, restaurante, piețe, clădiri și alte repere obscure pe care le putem vedea și noi refăcând traseele imaginare de autori. Mi s-a întâmplat nu o dată să mă îndrăgostesc de o țară pe care am cunoscut-o doar din romane. Să mergi pe urmele unei cărți, să cauți un pod, o cafea, o casă unde are loc un moment-cheie dintr-un roman sau o povestire, poate fi un pretext minunat pentru o călătorie, la fel ca un concert al unui artist preferat sau o expoziție-eveniment.

Bohumil Hrabal – Praga

Numele lui Hrabal se leagă de mai multe orașe din Cehia (Brno, unde s-a născut în 1914, sau Nymburk, unde tatăl vitreg a lucrat ca gestionar al unei fabrici de bere), însă un loc aparte în romanele sale îl ocupă Praga, cu străzile și crâșmele ei, unde scriitorul a trăit din anii 1940 până la moartea sa (aparent) accidentală, în 1997. Prima adresă a fost pe strada Na hrázi la nr. 24 din cartierul Libeň, unde a locuit până în 1973, pe măsură ce a lucrat ca agent de asigurări, comis voiajor, muncitor în oțelăria din Kladno și la centrul de reciclare din Libeň, apoi ca ajutor la teatrul S. K. Neumann din Praga.

În anii '90, Hrabal era un client fidel la berăria Tigrul de Aur (U Zlatého tygra), poate cel mai faimos loc de întâlnire pentru scriitorii și artiștii praghezi. Când nu era de găsit la o halbă de bere, cel mai probabil se afla la casa din Kersko, unde avea în grijă un întreg batalion de mâțe semi-sălbatică. Această reședință de vară

pe care Hrabal a cumpărat-o în 1965 împreună cu soția sa, Eliška Plevová, urmează să fie achiziționată de statul ceh și transformată într-un centru cultural dedicat expozițiilor și cursurilor, cu spații de găzduire pentru scriitori și traducători în rezidență.

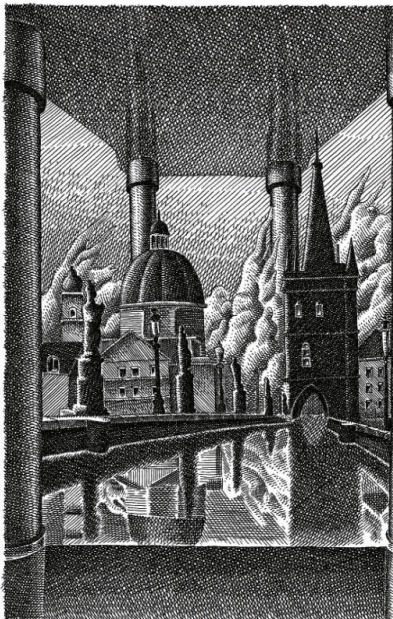
Bambini di Praga, O singurătate prea zgomotoasă, L-am servit pe regele Angliei sau povestirea „Vreți să vedeți Praga de aur?” din volumul *Vremurile bune de altădată*, în toate se regăsește câte puțin din „orașul de aur al celor o sută de clopotnițe”.

„Am privit șirurile roșii de tramvaie, mașinile, trecătorii, în strada Spálená oamenii nu se opresc niciodată, toți gonesc între Národní třída și Podul Carol și invers, trotuarele sunt

înguste, de aceea oamenii nu se opresc, mă îmbrăncesc grăbiți. (...)

Am achitat o bere și trei romuri, am ieșit în adierea străzii, am ajuns iar la Podul Carol, orologiul luminos din Turnul Orașului Nou arăta timpul inutil, nu mă grăbeam nicăieri, mă afluam în spațiu, am străbătut strada Lazar, am dat într-o străduță și, îngândurat, am descuiat ușa din spate a depozitului nostru.“ (*O singurătate prea zgomotoasă*, traducere de Sorin Paliga)

„Fără să mai zăbovesc, m-am apropiat de fereastră ca să-mi desfăt ochii contemplând panorama Pragăi, acoperișurile de olane roșii, atât de pitorești, care se înșirau la poalele Hradșinului, care, în bătaia soarelui, sclipea în toată splendoarea sa, acest Castel al regilor cehi

Ilustrație de
Mircea Pop
din volumul
„O singurătate
prea zgomotoasă“

a cărui priveliște avea darul să-mi stârnească lacrimi în ochi, făcând să-mi dispară cu de-săvârșire din memorie amintirea Hotelului Tichota.” (*L-am servit pe regele Angliei*, traducere de Jean Grosu)

Cât despre Nymburk, în mica localitate de pe râul Elba se află un ansamblu statuar dedicat lui Hrabal, reprezentându-l pe autor așezat pe o bancă, în brațe cu o pisică. Mama și tatăl său vitreg s-au mutat în Nymburk în 1919, iar cinci ani mai târziu a venit să locuiască cu ei unchiul Pepin, o figură aparte care l-a marcat pe micul Hrabal – poveștile absurde ale unchiului se regăsesc atât în trilogia autobiografică, cât și în romane. În timpul războiului a lucrat la căile ferate din Kostomlaty, în apropiere de Nymburk – o experiență care a inspirat binecunoscutul roman *Trenuri cu prioritate*.

theparisreview.org

Patrick Modiano – Paris

Autorul francez, care în 2014 a primit Premiul Nobel pentru Literatură, a publicat peste 40 de lucrări de autoficțiune, în care amănuntele biografice se împletesc cu ficțiunea istorică. Patrick Modiano scrie constant despre străzile și oamenii din Paris, în a cărui suburbie de vest, Boulogne-Billancourt, s-a născut în 1945. „Cu toții suntem influențați de locul și de timpul în care am venit pe lume“, e de părere Modiano, care revizitează obsesiv trecutul în cele mai mici detalii, în încercarea de a înțelege identitatea colectivă și individuală, memoria, pierderea, devotamentul.

„Am crezut întotdeauna că există anume locuri magnetice care te atrag dacă treci prin preajma lor. Și asta într-un mod imperceptibil, fără să-ți stârnească vreo bănuială. E de ajuns o stradă în pantă, un trotuar însorit ori, din contră, unul scufundat în umbră“, scrie Modiano în micro-romanul *În cafeneaua tinereții*

„Pentru mine, toamna n-a fost niciodată un anotimp trist. Frunzele moarte și zilele tot mai scurte nu mi-au evocat nicicând un sfârșit oarecare, ci, mai curând, o așteptare a viitorului. În serile de octombrie, la ora când se lasă noaptea, Parisul întreține o atmosferă electrizantă. Chiar și când plouă.

(...) Uneori, ne amintim diverse episoade ale vieții noastre și avem nevoie de probe ca să fim într-adevăr siguri că n-am visat. Strada Chalgrin, numărul 14. «Editura comercială a Franței». Acolo trebuie să fi fost. Astăzi nu mai am curajul să mă duc acolo ca să recunosc clădirea.“ (*În cafeneaua tinereții pierdute*, traducere de Constantin Abăluță)

Margaret Atwood – Toronto

Lăsând la o parte romanele distopice și de ficțiune speculativă, în care autoarea canadiană creează lumi imaginare și înfricoșătoare, proza

theguardian.com

realistă a lui Atwood este plasată adeseori în Toronto, capitala provinciei Ontario, unde scriitoarea a urmat liceul și ulterior a publicat primele poeme și articole în revista literară a Colegiului Victoria. De altfel, încă de la 16 ani și-a dat seama că vrea să își câștige existența din scris. În 1980 s-a stabilit în oraș cu partenerul ei, scriitorul Graeme Gibson, iar casa lor se află undeva pe Admiral Road, o zonă rezidențială cu clădiri elegante, de patrimoniu.

Toronto este descris cu acuratețe în romane ca *Asasinul orb*, *Ochi de pisică* și *Mireasa hoțomană*. Atwood a declarat la un moment dat că „Locurile din cărțile mele sunt adesea reale. Oamenii și experiențele sunt imagine.” Toronto, „un munte artificial de sticlă și beton care se înalță din șesul de lângă lac, numai cristale și fleșe și uriașe lespezi strălucitoare și obeliscuri cu muchii ascuțite, plutind într-o ceață de smog portocaliu-marou”, cum este văzut în *Asasinul orb* prin ochii lui Iris*, are parte de o descriere și mai vie făcută de Elaine, pictorița din *Ochi de pisică***:

„Fapt este că urăsc acest oraș. Îl urăsc de atâta vreme, că nu-mi amintesc prea bine dacă odinioară nutream alte sentimente pentru el.

Cândva era la modă să zici că e un loc plictisitor. Premiul întâi: o săptămână la Toronto; premiul doi: două săptămâni la Toronto, Toronto cel Frumos, Toronto cel Albastru, unde nu poți face rost de vin duminica. Toți cei care au locuit aici foloseau epitetele: provincial, înfumurat, plictisitor. Exprimându-te astfel, recunoștea

existența acestor trăsături, dar te delimitai de ele.

Acum, lumea așteaptă să remarci că s-a schimbat radical. Expresia folosită azi în reviste este *oraș de clasă mondială*, mai mult decât o exagerare. Toate restaurantele cu specific național, teatrul, buticurile. Se presupune că e un New York minus munți de gunoarie și tâlhării. Locuitorii din Toronto obișnuiau să se ducă la Buffalo în weekend, bărbații ca să vadă show-uri cu puicuțe faine și pe urmă să bea bere, iar femeile la cumpărături; se întorceau plini de ei și amețiți, purtând mai multe straturi de îmbrăcăminte pe care s-o treacă prin vamă clandestin. Acum, în weekend, circulația deasă se scurge în direcția opusă.

Eu n-am crezut în nici o versiune, că ar fi plicticos, că ar fi de clasă mondială. Pentru mine, Toronto n-a fost niciodată plictisitor. «Plictisitor» nu-i atributul cu care să descrii atâta mizerie și încântare.

Dar nici nu pot să cred că s-a schimbat. Ieri, venind cu taxiul de la aeroport, trecând pe lângă

fabricile și depozitele plate și ordonate, care au fost cândva ferme plate și ordonate, kilometru după kilometru de prudență și stil utilitar, apoi prin centrul cu strălucirea lui, pavajele și tendele lui europenești, am văzut că mai e încă același oraș. Dincolo de podoabe și de ostentație, se vede urbea veche, stradă după stradă cu case din cărămidă roșie groasă, cu coloanele verandelor din față ca piciorușele de un alb murdar ale ciupercilor și cu geamurile pândind calculat. Răuvoitoare, resentimentare, vindicative, implacabile.

În visurile care se petrec în acest oraș, mă rătăcesc întotdeauna.“

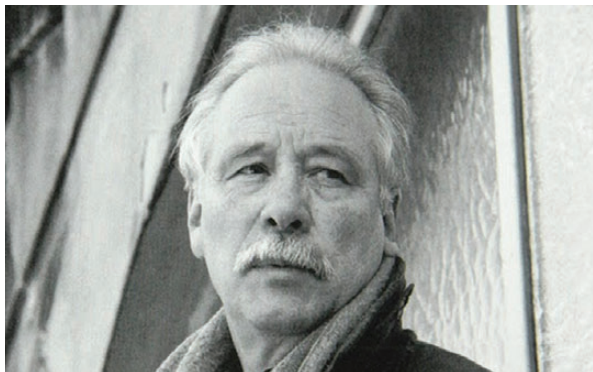
* *Asasinul orb*, traducere de Lidia Grădinaru

** *Ochi de pisică*, traducere de Virgil Stanciu

W.G. Sebald – un călător prin Europa

Despre felul în care spațiul și timpul sunt înfățișate în cărțile lui W.G. Sebald – autor de origine germană născut în 1944 și dispărut prematur în 2001, într-un accident de mașină – se pot scrie articole întregi, pentru că reprezintă în sine un subiect fascinant. E ceea ce imprimă cărților sale o atmosferă puternică, adeseori melancolică, dar și un *je ne sais quoi* care poate fi experimentat doar călătorind alături de narator prin Marea Britanie, Franța sau Germania, pe urmele unor personaje și întâmplări legate de Holocaust și de al Doilea Război Mondial.

<https://lithub.com/>

Într-unul din studii, realizat de Christopher C. Gregory-Guider, se arată că topografia din romanele lui Sebald poartă patina exilului, iar noțiunea de „loc“ este una fluidă, neancorată, adeseori o suprapunere de geografii disparate traversate de narator și de subiecții despre care scrie. De pildă, călătoria lui Austerlitz cu Kindertransport se proiectează asupra peisajului din Țara Galilor și a gărilor din Europa.

„Gara Liverpool Street, al cărei corp principal se găsește la cinci sau șase metri sub nivelul străzii, a fost cum se știe – înainte de a fi reconstruită și modernizată pe la sfârșitul anilor optzeci – unul dintre locurile cele mai sumbre și sinistre din Londra, un soi de anticameră a infernului, cum s-a spus de mai multe ori. Chiar și în zilele cu soare, lumina care traversa cupola de sticlă era gri și difuză, iar lămpile abia dacă reușeau s-o mai întărească; (...) Știam că, pe locul unde fusese construită gara, pe vremuri se întindeau până la zidurile orașului niște câmpii mlăștinoase care, în iernile reci ale așa-numitei

mici perioade glaciare, erau înghețate luni întregi și unde londonezii, precum locuitorii din Anvers pe râul Schelde, patinau pe niște pinteni de os prinși de tălpi, uneori până la miezul nopții, la lumina butucilor care ardeau din loc în loc în cădițe de fier.“ (*Austerlitz*, traducere de Irina Nisipeanu)

Însuși autorul este un emigrant, un călător pe urmele memoriei și al istoriei, având o relație ambivalentă cu Germania, țara natală care i-a provocat numeroase neliniști și conflicte interioare ce stau, de altfel, la baza ficțiunii sale. Din 1966 a ales să trăiască în Marea Britanie, părăsind Alpii pentru câmpiile din Norfolk, unde a lucrat ca profesor de literatură europeană la University of East Anglia din Norwich.

Asemenea lui Patrick Modiano, și W.G. Sebald explorează în cărțile sale amintirea, trecutul, distrugerea, pierderea, responsabilitatea individuală și identitatea, însă o face într-un mod personal și într-o formă originală, care sfidează genurile literare. Romanele sale sunt un melanj de ficțiune istorică și fapte reale, însemnări de călătorie și memorii, însoțite de fotografii alb-negru care adâncesc impresia de jurnal, de lucrare documentară. Prin text și imagini, Sebald reușește să redea extrem de elocvent atmosfera locurilor căzute în paragină – orașe pustii, spații părăsite, clădiri distruse, în ruină.

„Nicio persoană de bun-simț nu poate afirma că-i place o clădire enormă cum este cea a Palatului de Justiție din Bruxelles, ridicat pe vechia Colină a Spânzuraților. În cel mai bun caz

am privi respectiva persoană cu surprindere, iar surprinderea e de fapt forma premergătoare a groazei; știm desigur, în sinea noastră, că aceste clădiri supradimensionate aruncă deja umbra distrugerii lor ulterioare, ele fiind concepute încă de la început în perspectiva existenței lor viitoare sub formă de ruine.” (*Austerlitz*, traducere de Irina Nisipeanu)

„Inaccesibil de asemenea era și Grand Hôtel des Roches Noires, un enorm palat din cărămidă aparentă, unde pe la începutul secolului al XIX-lea multimilionarii americani, înalta aristocrație engleză, regii francezi ai Bursei și marii industriași germani își prezentau reciproc omagiile. După cum am reușit să aflu, Roches Noires și-a încetat activitatea prin anii cincizeci sau șaiszeci, fiind apoi împărțit în apartamente din care, la drept vorbind, doar cele ce dădeau spre mare au putut fi vândute fără prea mari dificultăți. Azi, hotelul cândva cel mai luxos de pe întreaga coastă normandă nu mai este decât o monumentală monstruoasă, scufundată de-acum pe jumătate în nisip.

Majoritatea apartamentelor sunt de mult părăsite, iar proprietarii lor au decedat. Doar câteva doamne indestructibile continuă să vină aici în fiecare vară și bântuie fantomatic prin clădirea uriașă.” (*Emigranții*, traducere de Alexandru Al. Șahighian)

După părerea scriitoarei AS Byatt, naratorul lui Sebald „călătorește în mari spirale pentru a nu se întoarce acasă, pentru a se îndepărta de origini.” „Am impresia că locurile au un fel de memorie, pentru că trezesc amintiri în cei care le privesc”, consideră Sebald, adăugând că spațiilor le-au fost mereu atașate conotații pozitive sau negative în funcție de ceea ce s-a petrecut acolo. Locurile nu pot fi separate de timp, iar „aici” și „acolo” devin noțiuni iluzorii și instabile.

„Chiar și timpul însuși devine bătrân. Piramidele, arcurile de triumf și obeliscurile sunt coloane făcute din gheața care se topește. (...) Cele mai mărețe seminții abia dacă au întrecut durata de viață a trei stejari.” (*Inelele lui Saturn*, traducere de Vasile V. Poenaru)

Ema Cojocaru

LECTURI LEJERE DE VACANȚĂ

Contrar așteptărilor, orice vacanță vine la pachet cu un set strict de reguli, cea mai importantă fiind, de departe, *la cel puțin trei cărți cu tine!* Bineînțeles, un *e-book reader* îți poate ușura simțitor bagajul, însă uneori e mai bine să te doară puțin spatele – sau să-ți amorțească brațele – din pricina volumelor cartonate, decât să rămâi fără baterie pe plajă cu câteva pagini înainte de marele deznodământ; nu-i așa că urăști când se întâmplă asta?

Pe de altă parte, deși majoritatea cititorilor preferă să-și aleagă lecturi mai lejere pe durata concediului, de care se pot bucura în ambianțe variate, felul în care aceștia își planifică vacanțele dezvăluie nenumărate indicii despre preferințele lor literare. În plus, personalitățile lor cât se poate de diferite, îmbogățite de ticuri, curiozități sau pasiuni, par să redefinească aproape complet sensul cuvântului „lejer“, cu atât mai mult cu cât în TBR-ul lor se află niște titluri pe care nu oricine le-ar strecura în bagaje.

Și cum recomandările sunt mereu bine-venite, a sosit momentul să le îmbinăm atât cu câteva tipologii de cititori, cât și cu niște planuri de vară.

Vacanța familistului presupune un portbagaj plin, ore matinale, multe opriri pe drum și numeroase telefoane, mai ales când socrii vor să ia prânzul mai devreme, la același popas pe care-l vizitează de zeci de ani. Cititorul familist își va da ochii peste cap de câteva ori, cu dragoste și cu nerăbdare, dornic să mai fure câteva pagini când are impresia că nimeni nu-l urmărește. O să fie mereu atras de operele autorilor care se joacă cu emoțiile sale, așa că va alege povești de viață aflate la limita dintre tragedie și comedie.

O să răsfoiască *Jurnalul secret al lui Hendrik Groen, 83 de ani și ¼*, emoționat până la lacrimi de anumite pasaje, apoi va citi cât se poate de lent nuvela *Și-n fiecare dimineață drumul spre casă e tot mai lung*, plănuiind deja următoarea excursie cu cortul, iar în momentele în care-și va mușca limba, oprindu-și la timp un comentariu ironic, se va gândi la volumul *Charles și Emma. Crezul familiei Darwin*, care-l nedumerește uneori atât de tare, încât va stârni discuții destul de controversate la masă (sperăm să nu-i stea mâncarea în gât!).

Vacanța exploratorului e complet diferită, deoarece vorbim de un cititor mult mai energic, în mare parte lipsit de obligații, care vrea să descopere la pas lumea și să fie constant surprins. Rar o să-l vezi fără aparatul foto în dreptul ochilor, iar cunoștințele lui le întrec adesea chiar și pe ale ghizilor turistici. Știe exact ce și când vrea să viziteze, unde se mănâncă bine și ce locuri să evite. O să-și petreacă după-amiezile

prin cafenele, citind despre aventurile unui celebru negustor venețian, atent să nu verse ceva pe minunatele fotografii din *Marco Polo. De la Veneția la Shangdu*, iar pe durata drumurilor lungi până la următoarea destinație, când „pe josul” nu o să mai reprezinte o opțiune viabilă, va scoate din rucsac un roman *fantasy* care să-i provoace imaginația, călătorind în *Cele o sută de mii de regate* și în *Regatele sfărâmate*. Cine știe, poate că va rezolva și enigmele din *Tigana* înainte de revărsatul zorilor.

Spre deosebire de primele două, **vacanța aventurierului** nu e lipsită de primejdii. Pașii îl vor purta în zone mai puțin turistice, unde va deprinde obiceiurile localnicilor și le va asculta cu mare atenție poveștile și legendele, perpetuu fascinat de bogăția culturală a lumii. Un asemenea spirit curajos și îndărătnic va recomanda mereu romanele lui Madeline Miller, *Circe* și *Cântul lui Ahile*, însă nici nu va uita de seria sa de suflet, *Assassin's Creed*, punându-se cât se poate de des în pielea personajelor – adevărul e că diferența dintre ficțiune și realitate devine tot mai încețoșată dacă ești și *gamer*, și cititor.

Firește, un adevărat aventurier va reveni uneori la acele romane cult care l-au îngrozit și fascinat în egală măsură în adolescență, îndeosebi *Fahrenheit 451* și *Abatorul cinci* care, deși nu pot să fie numite propriu-zis „lecturi lejere”, se citesc cu o ușurință înspăimântătoare, poate tocmai din pricina faptului că autorii nu înfrumusețează adevărul și apelează la umor negru pentru a evidenția într-un mod atipic subiectele abordate.

Probabil că nu ai nevoie de multă imaginație ca să-ți închipui ce implică **vacanța leneșului**: multe ore de somn, trezit târziu, mese lungi, plimbări scurte și o dorință aproape inexistentă de a se îndepărta mai mult de 500 de metri de hotel sau cabană. Ei bine, iată un cititor care va citi în exclusivitate benzi desenate în concediu! Nu-i surâde ideea de a-și umple bagajul cu cărți mai groase de 300 de pagini, așa că va alege lecturi cât se poate de variate de la editura Grafic, cu atât mai entuziasmat dacă unele au fost deja adaptate pentru ecran. ***Umbrella Academy*** și ***Sandman*** vor fi primele pe listă, ca să-și îmborsățească memoria după ce a revăzut pentru a doua oară serialele, apoi o să treacă la ***Colți*** (cine știe, poate că astfel își va face în sfârșit curaj să se apuce de ***Dracula***), iar în ultima zi de concediu o să arunce un ochi pe ***O istorie a scrisului***, nespus de fascinat de felul în care Vitali Konstantinov prezintă diversitatea sistemelor de scriere inventate de oameni.

Trei cuvinte definesc **vacanța curiosului**: haos, distracție și imprevizibilitate. Nu are un itinerariu stabilit în prealabil. Nu-i plac planurile și listele, instrucțiunile și avertismentele. În schimb, preferă să aleagă o destinație la întâmplare și să-și ia mai multe schimburi de haine, pentru orice eventualitate, deoarece vrea să fie surprins și să se bucure de necunoscut. Așa procedează și când își alege lecturile de vacanță. Nu citește niciodată sinopsisurile, ci se lasă influențat de copertă sau de titlu, având totuși o slăbiciune evidentă pentru anumiți autori.

Prin urmare, nu e o surpriză că are ambele ediții de la ***Oamenii anxioși*** și că zâmbeste cu amărăciune ori de câte ori vede iepurele pe una dintre coperte, sau că a citit ***Oceanul de la capătul aleii*** în câteva ore, în avion, vrăjit de ilustrații și cu ochii înotând în lacrimi (curiozitatea e o armă cu două tăișuri). Din fericire, când concediul ia o turnură neașteptată și are nevoie de un moment de respiro, poate să se întoarcă oricând la cele două volume pline de amănunte surprinzătoare despre personalitățile care și-au lăsat amprenta în istorie: ***Viața secretă a marilor scriitori*** și ***Viața secretă a marilor artiști***.

Oare am putea spune că **vacanța nostalgicului** reprezintă o călătorie în timp? Cred că da. De data aceasta, facem cunoștință cu cititorul melancolic și oarecum conservator, care-și afișează fățiș nemulțumirea ori de câte ori cineva îndrăznește să-i propună o destinație nouă. În viziunea sa, orice fel de schimbare e o trădare, o încălcare flagrantă a tradițiilor. Îi place să fie înconjurat de amintiri, indiferent de natura lor, iar o excursie spontană îl îngrozește până-n măduva oaselor. Își găsește liniștea recitind operele unor autori consacrați și ar putea vorbi ore în șir despre ***Galápagos***, ***Leagănul pisicii*** și ***Elevul Dima dintr-a șaptea***.

P.S.: Nu vreți să știți cum a reacționat când a aflat de setul ***Muzică pentru cameleoni*** și de câte ori a ascultat vinilul audiobook!

Simona Stoica

SCENE DE VACANȚĂ DIN CĂRȚILE GRAFIC

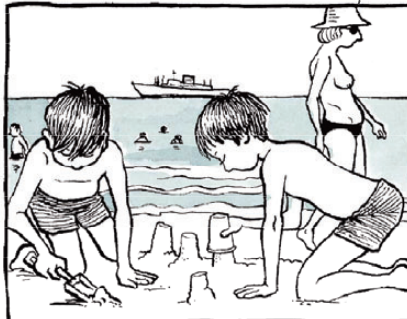

„Arabul de mâine. O copilărie petrecută în Orientul Mijlociu (1978-1984)”, Riad Sattouf

FUSESE O CALATORIE DE POMINA, IN ELVETIA, ÎMI CONVINSESEM PE AI MEI SĂ-MI CUMPERE BOCANCI DE MUNTE.

LA CANNES, ÎMI SUSȚINUSEM CONvingATOR DREPTUL DE A RENUNȚA LA COSTUMUL DINTR-O BUCATĂ ÎN FAVOAREA UNUI ȘORT.

O ASEMENEA ELIBERARE DE CONVENȚII ERA AMETITOARE. DAR, DACĂ MIE CĂLĂTORIILE ÎMI LĂRGEAU ORIZONTUL, BĂNUIESC CĂ, PENTRU AI MEI, ORIZONTUL SE ÎNGUSTA VĂZÂND CU OCHII.

POATE CĂ ATUNCI AM ÎNCHEIAT CU EI ACEA ÎNȚELEGERE NEMĂRTURISITĂ SĂ NU MĂ MĂRIT NICIODATĂ ȘI SĂ DUC VIAȚA DE ARTIST DE LA CARE EI ABDICASERĂ.

„Casa veselă. O tragicomedie de familie“, Alison Bechdel

GRUPUL EDITORIAL ART

ART

arthur

youngart

GRAFIC

PALADIN

VLAD și CARTEA cu GENIUS

www.editura-art.ro
www.editura-arthur.ro
www.grafic-art.ro
www.editura-youngart.ro
www.editura-paladin.ro
www.carteacugenius.ro